مولانا نجم الدین آخند زاده

د «النجم» په هنداره کښې

د «النجم» مؤسس دکتور سعید افغانی

Ketabton.com

دیزاین: الهامه سلیمه عابد شیمان سویډن

لیکنه اوټولوونه

امین الدین «سعیدی – سعید افغانی»

۱۳۹۶

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه : **امین الدین « سعیدي – سعید افغاني «**

تایپ او دیزاین: عزیز« سعیدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتیژیکو څیړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوریت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوریت سفارت، فرهنګي څانګه

نیټه: (د وري ۳۰) د 1396 لېږدیز لمریز کال
د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپتمبر21)

نشراتي لړۍ: یو سل او دیارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامه‌ء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څېړنیز مرکز او دحق دلارې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعيدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابه‌ء نخستین افغان، حایز به اخذ درجه‌ء داکتری در فلسفه‌ء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدین اخند زاده

لـیـکـنـه او ټولـونـه:
امـیـن الـدیـن « سـعـیـدي- سعیدافغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څیړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

ســریــزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتیژیکو څیړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې یو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شیخ ملا نجم الدین «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند لیک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدین اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مینه والو ته یې وړاندې کوم .

د النجم جریده، هغه قلمي جریده ده چې پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بیا مدیر وه ، تأسیس او خپره شوه او په دریمه ګڼه کې داسې ولیکل:

« مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بیا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.

دا جریدې چې یواځنې اصل یې زمونږ په اختیار کې دی، او د را ټولولو، تهیه ، ترتیب او نشر کارونه یې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت داری دادی دا دنده بشپړه او تکمیله کړه، او په ډېرې مینې یې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.

د یادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو لیکوال او ملي شخصیت محترم پروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څیړندوی حبیب الله «رفیع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د یادونې وړګنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » چې د اسلام مبارک دین او د سولې، ښه تفاهم او دخیر او سلم لپاره یې تر آخرنۍ سلګۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالی نه ورته د دایمي سعادت هیله کوم.

امین یا رب العالمین
امین الدین « سعیدي ـ سعید افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز ښخه
د دسمبر میاشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – برول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار سریزه

ګران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »
د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.
ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.
ستا زیاترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَل و دَلَ .
ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسېدل، په مینه مننه!
د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.
د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.
ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د ارواښاد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و دربېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.
کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر مېنځ مو روابط ټینګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.
د « النجم » د جریدې تأسیس د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانګه وي.
خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې . همداسې وشوو.
د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، مېنځ ته راغله . . . »
په دریېمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))
د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدين آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او د انګليسانو د استعمار په مقابل کې جنګيدلی دی، بيان کړم.))

دغسې بيا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په څانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. يعنی د څېړنې کار د هغې پر ليکوالو ويشل شوی دی. چه د تکرار مخنيوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ويش او ميتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را ياده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامين او د ننګرهار د يو شمير نورو پوهانو ليکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د يو څېړنيز کنفرانس په ترڅ کښې واورول شوې او يوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدير وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلېدو، کاميابيدو، تنظيم او د مضامينو او اشعارو په ايډيټ او تنقيح کښې ، د مدرسې د اداري ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لياري ، په دې هيله د تاريخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هيله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله يم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کيدای شي چه په ځينو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدين آخونزاده مولوي ډاکټر سعيد افغاني د النجم په جريده کښې) رساله ليکلې او ترتيب کړې او تقريباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

ګرانه سعيدی!

ماته ستا درېيم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څېړنه ده. هغې سره زما نظريه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د ليکلو او چاپولو مبارکي هم وايم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زياتو علمي څېړنو او خپرونو برياليتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتګار

کابل _ خير خانه مېنه _ درېيمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اګست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شمارهء آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسهء نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بَست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسهء نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم» به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شمارهء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریدهء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسهء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامهء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه

د « النجم » دورکې جریدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتیا په لور ګامونه دي او د پرمختیا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.

افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم یوه نیمه پیړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهیواد دخپرونو په تیاره اسمان کې ځیره و وهله او همدا لمر به کله ولوید او لکه به بیرته راوخوت.

په ۱۳۹۸ لمریز کال (۱۹۱۹ ع) په هیواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډیر رنګین او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرین شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړی نور علی نور شوه او د هیواد له لومړنی مدرسې حبیبې څخه د «معرف معارف » میاشتنۍ جیبي مجله را ووته چې دلیسې مدیر محمد حسین دلېسې دزده کوونکو په وسیله چلوله او دحبیبیې د زده کوونکو مقالې په پکې خپریدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هیواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جریده را وایسته او بیا د آئینهء عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جریده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډیره وخته معارف ډیرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئینه عرفان » او « عــرفـان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروانښاد شهید محمد داوؤد خان د صدارت او د اروانښاد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو یوه نوې او ګټوره لړۍ را پیل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جریده، د « آزادۍ » کالنۍ خپرونه د « ادب » څیړنیزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څیړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنیک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جریده تعلیم وتربیه »، د« تعلیم او تربیې » مجله ، د« ځاروندی» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جریده دارالمعلمین»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کابل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځینې ښوونځیو هم چاپي او قلمي خپرونې پیل کړې چې شمیره یې لسهاؤ ته رسیده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جریده خپره کړه او نورنوټولو لېسود یوالي جریدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچینانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځیو او پو هنځیو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډیر لرې د ننګرهار نجم المدارس په دیني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدیر اروانښاد ډاکټر سعید افغاني د « النجم » په نامه د جریدې یو روڼ ستوری چې هره چارشنبه به یې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ لیږدیز کال دتلې په ۳۰ نیټه خپلې خپرونی پیل کړې او پکې ویې لیکل:

(دا اخبار دمدرسې جریانات ښیي او اجتماعي، دیني ، تربیوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنیز، فلسفي ، ادبي او علمي مسایل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنویر او د سیاسي او اجتماعي شعور د ویښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې موږ هغه وخت ډیرې نورې دیني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډیره حده وچې دیني مدرسې وې او دنورو علومو تدریس ته لږ بر خه پکې ورکول کیدله، خو د اروانباد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » محتویات ښیې چې ده نجم المدارس ته یو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددیني علومو تر څنګ یې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جریده یې پر راز راز موضوعاتو او مضامینو سپوللی وه .

ښاغلي امین الدین «سعیدی » (د ډاکتر «سعید افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جریدې اته ګڼې یې موندلې او اوس یې تا سو ته د النجم دتاریخي کلکیسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وایي چې د دې جریدې نورې ګڼې هم لیکل شوې او په قلم تکثیر شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چې دوی ددی ورکي قلمي او علمي جریدې څو ګڼې او نمونې بیا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته یې رابر سیره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بریا غواړم !

په درنښت
حبیب الله «رفیع »
دافغانستان دعلومو اکاډمۍ مشاور
۱۳۸۷ /۵ /۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدين آخند زاده

مولوي داكتر محمد سعيد « سعيد افغاني » چه دهيواد دينى او ملى شخصيتونو له ژوندانه سره مينه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدين آخوندزاده صاحب دځيرنو تاداو په كال (۱۳۳۷ ليږديز) دنجم المدارس په مدرسه كښى كينښود:
كله چې مولوي سعيد افغاني په كال (۱۳۳۷ لېږديز) دهغه مدرسې مدير او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددينې ، اجتماعي تربيتي د لوړ تيا لپاره اوه نيزه قلمي جريده په دوو مخونو كښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پيل وكړ.
ددې جريدې لومړى ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي كال دميزان په ۳۰ مه نيټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لرى.
مولوي داكتر سعيد افغاني د النجم په ځلورمه ګڼه كښې چې په كال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمياشتې په (۲۱) نيټه خپره شوه ، داسې وليكل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ كال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليكنه :

د دغه عنوان لاندې غواړم چې د ملا نجم الدين اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت كښې زيات مصلح او دانګليسانو په مقابل كښې په كلو كلو جنګيدلې، بيان كړم .

۱ـ د ده *اجمالي پيژندنه:*

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » «۱» د امير عبدالرحمن د پاچائى په وخت كښې د لـوى اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دې سره دمأذونانو دكابل په ښار كې بندي كړو.
دى د بندي خانې نه په يو خاص تر تيب مخ په مشرقى وتيښتيده او هلته د مشرقي په سرحداتو كښې د مهمندو په سيمه په ژړوبى او چمركند كښې اوسيده او د انګليسانو په مقابل كښې به جنګيده.
دې بيا دامير حبيب الله خان د پا چائى په وخت كښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بيرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولايت كښې دجلال كوټ نه مخ په جنوب دهډې په قريه كښې اوسيده.
ده د همدغه پا چا په عصر كښې ډير د اسلام ددين اساسونه محكم كړل او هر خواته يې ريشې او پلى خورې شوې او دى د داسې لوى شخصيت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان كښې ده د خلكو په عقيده حاكميت درلوده. دغه منلى شخصيت د همدغه امير حبيب الله په وخت كښې « ۱۳۲۰ يا ۱۳۲۱ هجري قمرى » كال ؤ چه د اجل داعې ته ئى لبيك وويلې.
په دى حساب دده د وفات تأريخ (قبر غازى) « ۱۳۲۰ » لېږديز لمريز كال دى .
د ده مزار او مقبره دهډې په قريه كښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هديره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقيدې ځای دی «۲»
النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

۲ـ د ده تفصيلی پيژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله عليه » د مفصل پيژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپيژنو :

١ ـ د ده عمر او حيات او قواره
٢ـ د ده هويت قوم او نسب
٣ـ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ـ د ده تحصيل او علم
٥ ـ د ده تصوف
٦ ـ د ده جهاد
٧ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
٨ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبين
٩ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثيرات

مګر ډير تأسف دی چه د داسې يو لوی شخصيت چه د ټول حيات ګذارشات او حر کات ئې نهايت متانت او سنجيدګي لري. هغومره چه ويل کيږي او يا اورديل کيږي او يا ئې وينو په دغه اندازه د ده سوانح دليکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زمونږ ګيله دده دمعقولو منسوبينو نه کوم چه په خپل وخت کښې نهايت منلي تير شوي، زياته ده. يوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعيظو تذکرې، مګر نهايت ناقص ليدل کيږي او بس.

په هر صورت که اوس زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي اميد دی چه ځه نا ځه خو به ترې جوړ شي او آينده د پاره به ګونډې دغـه آرزو د ده پـوه عقيدت مندان کوښښ وکړي چه زمونږ د هدف نارسيده مطلب تکميل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه ليار کښې سعيه به د ده د عقيدت مندی ښه ثوبت وي .

د ده عمر او حيات او قواره :

زمونږ په لاس تحريري اسناد ډير کم دي. کوم تحريري سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه يوازی د ده د فوت تأريخ ښې چه په (۱۳۲۰) او يا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو ميدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډير او ريدلي چه آخندزاده صاحب عمر او يا کلو په حدود کښې اندازه کيدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ رياضيت او تقوی په وجه نحيف شوی ، حتی چه د ډير رياضيت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه بلقيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره ځبرځ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شين خال هـم درلوده او د ده دشين ښکلی خال شهرت زيات ؤ .
د ده رنګ او قواره با تاثيره هيبت ناکه وه ، دورايه به په خلکو د ده رعب وليده مګر؛ په عين وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حيات ټول په حرکت کښې تير شوی . معلو ميږی چه د ده په ضمير کښی يو داسی اور او تپش او حرکت موجود ؤ چه په يو ځای نشو پاتې کيدلی .
ده هر چيرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قايم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابين کښې ياد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډير خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانيت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دين په اساس موافق ګڼل .

النجم ګڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

۳ـ د ده هـويت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځايونه ئې :

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په مليت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلګر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نيکونه او پلرونه تير شوي «۳» .
دی بيا دتحصيل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوای. په ننګر هار کښې ځای په ځای ديره شوی او تحصيل ئې کړای دی.
د تحصيل دپاره آفريدوته هم تللی. پيښور او صوات کښې هم اوسيدلی دی.
ده د تحصيل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختيار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وويلې د ځينې سياسي معاذيرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سيدلی او بيا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جروبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړي ده .
په ننګرهار کښې په روداتو کښې څه موده تيره کړې او هلته په فقير آباد او نورو روداتو او شينوار کښې ګر ځيدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګيانو کښې هم د وعظ او تبليغ او يا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمې په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو ګنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسيدلی او شايد چه هلته به د کـوه دامـان په ځينو ځايو کښې ګرځيدلی وي، مګر ؛ د ده د حيات آخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه درې ميله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـډه کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګر ځیدلې او یا اوسیدلی وي مګر ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو څکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات ګرځیدلې او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میراو ، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، رښتیا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میری چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په بړو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائې ملا نجم الدین اخندزاده صاحب د ده زیارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایویونو کښې هم تیر شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده یو بله دوره شروع کیږی.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حیات کښې د قادری شریفی طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسیده.

ده په صوات کښې ډیر وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصی نشته مګر؛ مونږ دومره پوهیږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهیز ګاران تیر شوی ، عقیده لرو چه اوراد او وظایفي ئې ډیر پوره تأثیرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقیصو رطب اویالس یاد کړو .

وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په څلور واړو طریقو کښې مأذون و « ۴» . مګر ؛ ده به خلکو ته یوازی د قادری طریقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵ـ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـډی صاحب عـالم ؤ ، مګر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله ګرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مګر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پګړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنګ او قتل موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پید ا کول ئی ثواپ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدين اخند زاده صاحب حقيقى عالم، په دې خبره ښه پوهيده چه څنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډير تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستينو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وِي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدين اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ. چا داخيال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خيال ؤ.

څوک په دی عقيده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپين څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پيدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسيله نور خلک تهديد ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او چا د مدرسې جوړولو په انګازی، چا په دې نامه چه دا کوم!! او داسې داسې خيال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقيقي اسلام باندی هم بد ګمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

بايد ووايم چې: نجم الدين آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هم وه. د هغوی د خدمتونو اندازه مونږ سر شته. اميد دی چه د هغوی د کارنامو تذکری باندې آينده تماس و نيسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتګار دنجم الدين اخندزاده صاحب دنوم په هکله ليکي:

« ما د سر محقق مولوۍ محمد اکبر معتمد شينواری څخه څو څو ځلی اوريدلی دي چه هغه به ماته ويل: چې ما د شينوار و صوفي صاحب نه اوريدلی دي چې: دهډۍ آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدير) دی، مګر د علم ، رو حانيت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدين) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دين ستوری) کيږی. سعيد افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وايي. آ. سعيدی

دشينوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډيرو غزاګانو کښې يې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدين) ليکنه: سر محقق عپد الله بختانی خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعيد سعيدی مجددي عليه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یاڼیو په اګام کښې حق ته رسیدلی. هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملګری، دوست، مرید او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښې چې (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوۀ سالکان پیشوای پیر وجوان مرشد کاملم محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلې مرثیه کښې پدې هکله لیکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خــوبان جهان مــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژدهء نیک به صابر زسبحان مـــی بینم
ګر ازاین دار فنا جـــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدګان می بینم
شب چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنۀ الف وهم سه صد وعشرین بـه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چـونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نیز روان مې بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم ګردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنۀ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.

(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې لیکي :

دمرحوم آخونذزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښې په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مګر دومره خبر یو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نومیده خو افواهی مو اوریدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډیر نه در لودل.

(مأخذ: دننګر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه ګڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نیټه)

(٤) جناب نجم الدین آخوندزاده صاحب د قادرید طریقې شیخ او د تصوف په څلورو مشهورو طریقو (قادریه ، نقشبندیه ، چشتیه ، سهروردیه) کې مرشد او پیر و. او په سلګونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادریی دطریقې نه علاوه په دغه نورو طریقو کې هم اِذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

یادونه:

مأذونان یا خلیفه هغه چاته وایي چه پیر ورته دمرید نیولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځینی مأذونان هم دې درجې ته رسیدلي ؤ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرګولي دمیاشتې په (٣ او ٤ نیټه) کال ١٣٣٩ لېږدیز - لمریز د ننګرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) ګڼې کښې د نجم الدین آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : میا قمر الدین:

میا قمر الدین صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنیی ؤ او بیا د هغه ځای څنې راغی او دلته دننګرهار د روداتو په بړو کښې هستوګنه درلوده. وائي چه ډیر ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدریس او تألیف سره ئې ډیر شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځیني چاپي آثار شته دي.

دوم : د ښتخاک حضرت صاحب:

دبټ خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزیاتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ . د چکنور ملا صاحب (محترم امیر محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننګر هار دمومند دری اوسیدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زیږیدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسینګی په منطقه کشی وفات شوی) چې یو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځینی ماذون شوی ؤ.

همدارنګه جناب میر صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم یې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم یې پاینده محمد ؤ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډیر ګران مریدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف ګرځولی او میر صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنګه چه یو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنګر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخین لیکی : دلنګر انتظام مرحوم مولانا نجم الدین اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ میر صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شیخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښېښ و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم : صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاګانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنگزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم ګل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو گنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم : حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوګنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم : محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم : احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملګري و .

اتم : دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم : د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم : ملا محمد حسین :

دلغمان په سنګر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څښې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار لیکنه.

هـــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډه چه یو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدین آخونزاده عرفاني او روحاني شخصیت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دین په یو عالي فرهنګي مرکز باندي مبدله شوه . چې یو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنګي جریده چې دخدای بخښلي (سیعد افغاني) لخوا نیم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پیل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره
دتحفة العاشقین او مکتوبات ارتباط

لیکنه : محمد نبي تدبیر

۱- ملا نجم الدین آخونزاده یا د هډې ملا صاحب یو داسې ګڼ اړخیزه شخصیت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده دیو عالم په توګه بشپړې دیني زده کړې وې ، دیو سالک او عارف په توګه یې دنفس دتزکیې او تصفیې له پاره ځیلیې ایستلې او لوړې ګاللې وې، دیوه مجاهد په توګه یې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو یو داسې روڼ لښکر ایجاد کړای، چې انګریزي ښکیلاک ته یې د ډیورنډ د کرښې دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا یې دعلم او سلوک د تعمیم له پاره په خپله هم تألیفات کول او خپل مریدان او شاګردان یې هم هځول چې تألیفات وکړی، آثار ولیکی او ګڼور آثار خطاطي کړئ، تکثیر یې کړئ او یو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې لیکنه کې په دوو هغو آثارو تکیه کوو چې یو د ده مرید په پښتو نظم لیکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له یوې نسخې نه را نقل کړي او تکثیر کړي یې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمینار په ویاړ یې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقین نومیږي چې دده یوه مخلص مرید ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سید احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سیدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقیقي مینې د رمزونو او رازونو په باب لیکل شوی. لمړی ټوک یې سل مخونه او دوهم ټوک یې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په یوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبیتونو شمیر یې درې زره شپږ سوه بیتونو ته رسیږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پیر او دخپل کتاب د محتویات په باب لیکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب یې
په رښتیا که ته محب دخپل محبوب یې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډیره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په رېښتیا طلب دیار که
په ملوینو [1] کې به تل صفت دیار که
ذکر او فکر یې همیش وي له محبوبه
یو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه یون که په فکرت
ولی بویه چې کامل پیروي فرزنده
راه بلدوي کامل پیر په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هیڅکله
او که نه چې دغه پیر نه وي ماذونه
داپیر نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او یا مولاوي
که سید، آخونزاده کاریې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فریب سره یې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابیان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم یې مسمې په نجم الدین دی
کامل پیر دی د هر چا په دا یقین دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذمیمه افعال، حمیده افعال، الله ته قُربَت، دمرید شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقیقت، دقلب رڼا او تیاره، دپیر د تلقین لومړی مقام، کامل پیر، غوٍ او قطب، د توحید علم ، ناقص پیر او ناقص مرید، صادق مرید، صدق او اخلاص، دکامل پیر ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پیر دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې ځو نمونې یې دادي :

رارسیږه دهډې پیره کامله
نن مې فکر نه چلیږي یم بیدله
نن مې فکر نه جلیږي یم په غم کې
تل بهږیږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړیږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وایي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شیطان شم په امان
همدراز وایي :

---

[1]) شپه او ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نيسه د هدې پيره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
يا :
لاس مې نيسه دهډې کامله پيره
دګناهو بار مې درونډ دی يم دلګيره
يا :
لويه خدايه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې يې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقيقي بڼه ليکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه يې ورته کتلي دي او دابېيي چې ليکوال يې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښيي اوپه سر کې ليکلي :

خدايه ته مې داتصنيف کړی منوره
چې بيان دمحبت وي سراسره
کل بيان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقين مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدايه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نيکريه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بيان دعشق حقيقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما وريد » دتفاسيرو يو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دير عالي دی
روايت دی د اله ده نه زما روره
چې وريد رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقايق » کې دا رنګ دينه
حقيقت د قُربت دا رنګ دی مينه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روايت دی
چې راوی روايت کړی له آيت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې ياره
له معاذه روايت دی بر خورداره
پاک الله داسې ويلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طريقت او عرفان فکري او ايډيا لوژيکه برخه ده او په دوهم ټوک کې يې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کيسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډیر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنګ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرګندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لورینې څخه یې په ځانګړې توګه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملګری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترګي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د ځیړنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننګرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او ګرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه ځیړنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت ديوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعيد خان ملا خان زوی دی د ديني او عر فاني دري او عربي ليکونو ټولګه ده چې نجم الدين آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعميم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بيلا بيلو کسانو ته ليږل شوي او بيلا بيل علمي ، ديني ، عرفاني او سياسي مطالب لري، لومړی ليک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدين پير دی او دليکونو ليکونکی هم زيات عقيدت او ارادت ورته لري چې د حجت قويه په نامه خپل يو اثر ورته ليږي.

يو بل ليک يې دبيت الله شريف د نبوي جومات خطيب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت يې چې حج ته تلیی، ورته کړی دی. يو بل ليک يې د امير دوست محمد خان په نامه دی چې توصيه يې ورته کړې چې رعيت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. يو بل ليک هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته يې دروغتيا دوعا پکې کړې ده. يو بل ليک د سرادر زکريا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه يې پکې کړې ده، يوبل ليک دسيد عظيم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې يو بل ليک د مؤلف د زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې د تقوی او دينداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم ليک د ملا مير حسين بازارکی په ځواب کې دی.

د کتاب څلور ديرشم ليک د وزير اعظم په نامه دی چې نوم يې نشته خو کيدای شي چې دا به د امير شير علي خان د صدراعظم سيد نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه يې ستايلي ، خپل ملاتړ يې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه ديرشم ليک بيا هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي يې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دين دساتنی بلنه يې ور کړې ده .

اووه ديرشم ليک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دينی جهد يې ستايلی دی. د کتاب اته ديرشم ليک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فيانو د اقوالو د اختلاف په اړه يې ورته کښلی دی. نه ديرشم ليک يې بيا هم دخپل زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې دوعايې ورته کړې او انساني کمالاتو ته يې را بللی دی.

څلويښتم ليک يې دسوات صاحب په مړينه يوه تعزيت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصيت ستاينه يې پکې کړې ده.

دوه څلويښتم ليک د شيخ ميا تبرک الله دليک په ځواب کې دی چې له دوی نه يې د دوی د « رد وهابيه » په نامه کتاب چې د امير شير علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورليږلی دی.

دري څلوېښتم ليک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بيوزلانو مرستي او لاسنيوی ته يې رابولي. پنځه څلويښتم مکتوب د ميا عمر جان د ليک په ځواب کې دی. په شپږ څلويښتم مکتوب کی يې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوځلوینښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته ځلو ینښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني

یاددونه :

دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروانښاد نجم الدین آخونزاده ځیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سـعید افغانی » په لیکونو کې

ګـرانـو لوستونکو :

خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:

زه دخپل پلار (۱) سره ځو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تـلـی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم خـتـم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنګه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.

دی ختم ته دمشرقی، ننګرهار حتی د سرحداتو ډیـر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنګر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنګر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.

دی لنګر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـیر او مرشد ګرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.

نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انګلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاګانې کړې دي.

دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جروبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انګلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انګلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.

۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- ځرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای څخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتګ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ځرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ځرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاګردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جریدې د ادبي فعالیتونو یوه بیلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولایت په جنوب کې د نجم الدین آخونزاده د زیارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډیردیني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدین آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم یاده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعید «سعید افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصیت او دینی عالم، ددی دارالعلوم یانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بیا د مدیر په توګه وګمارل شو.

سعید افغاني ددې مدرسې د مدیریت تر څنګ په علمي، دیني، سیاسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډیرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونیزه دیوالي پاڼه یا جریده دهغه وخت د امکاناتو او محدودیتونه سره سره د یادولو وړ ده.

ددې جریدې چلونکی مولانا محمد سعید«سعید افغاني» د نجم المدارس مدیر او مرستیال یې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خان و چې د جریدې د تخنیکــي جـوړښت تر څنګ د مضامینو د انتخاب او لیکلولو کار یې د مولانا سعید افغاني تـر مدیریت او رهنمایي لاندې پر مخ بیوه.

دا جریده دډیزاین او محتوا له نقطه نظره ډیره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مینه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځیدلې وه.

غواړم دبیلګې په توګه دښاغلي صدیق الله د« مبارک شه» تر سر لیک یوښکلی شعرچې د« النجم»

د جریدې په څلورمه ګنه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نیټه چې د دغه جریدې یا اونیزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه یې لیکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کــار شـه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځینې راویښ قام او ټبرکا
دا خـــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض یې داسلام لاره ښودل وي
یــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر یو درس یې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـــرګنو ته بــه د علم رڼــا ورکړي
دا رڼـــا او دا انـــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کـې قدم دی
دا اقـــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغـــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک
چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډې نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیي قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پریښي.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څیړنیزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر–جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com بریښنا لیک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوریز برخه

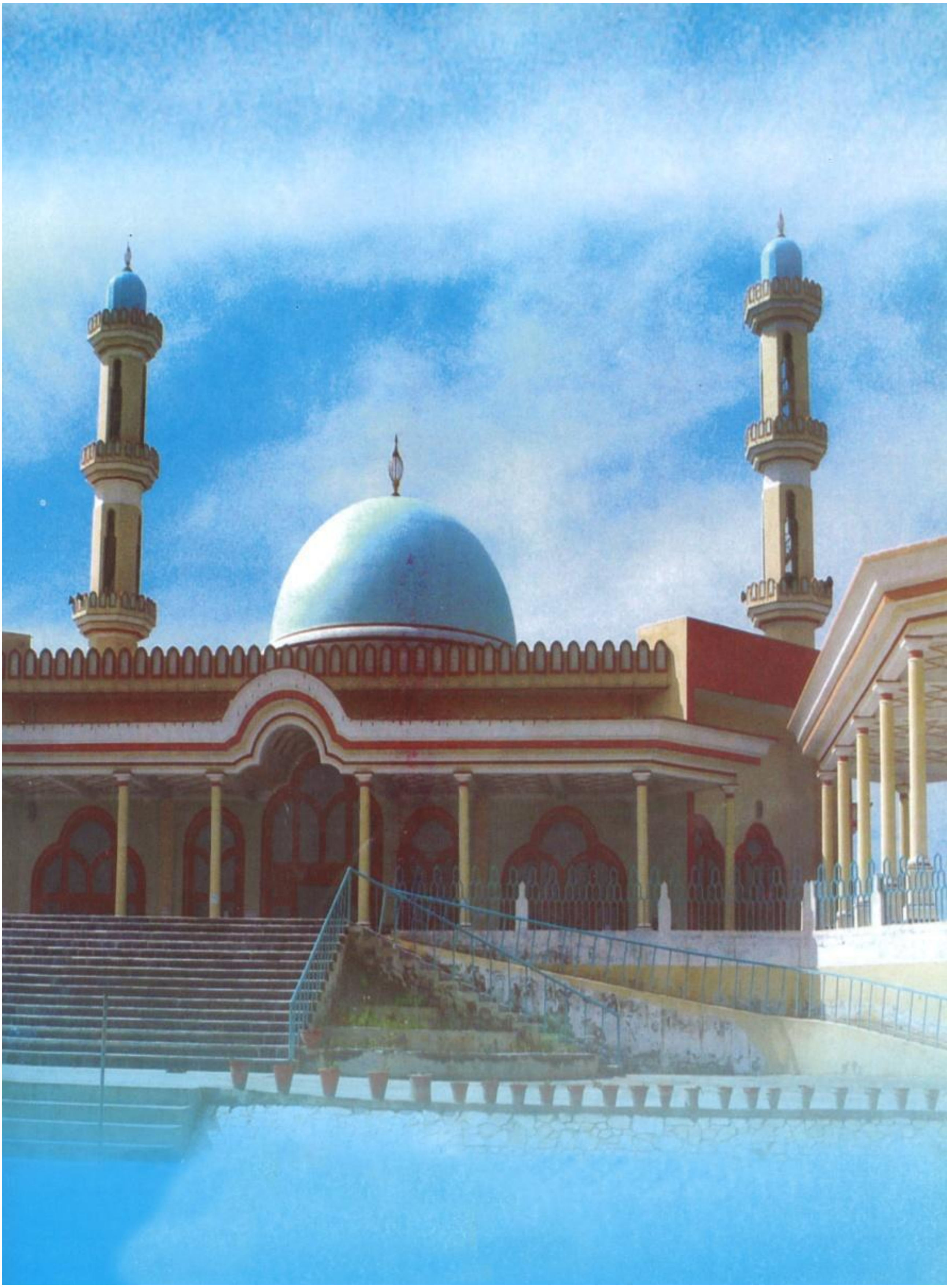

(c) ketabton.com: The Digital Library

الـنجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دولسم ټولگی شاگرد
اداره یې هډه کښې
پته «ننگرهار نجم المدارس»

اوه ورځنی پاڼه
بې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات بیني او
اجتماعی ، دینی ، تربیوی خبرونی کوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبی او د لاس
د ضرره ئی مسلمان ساتلی وی «حدیث»

گڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام» «سعید افغانی»

دالله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی . دکامل صفت وړ الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزاء او د حساب د ورځی مالك دی ئو ځکه او یو چه یوازی تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو ته مونږ ته سمه لیاره وښیه د هغو خلکو لیار چه پیرزوینه دی پری کړی نه د هغو لیار چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیار چه بې لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد وآله وصحبه وسلم اما بعد

دخلکو خدمت تربیه او یوه ټول دی که خلك یوه شی هرڅه کیږی د پوهو اهم مسئولیت دا دی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د یوه کولو خدمت په پوره پاك نیت ترسره کړی . د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخند زاده روحانی ستر مجاهد ترخنگه ده مرحوم غازی اعلحضرت محمد نادرشاه شهید جوړه کړی . د غه مدرسه دده د صالح خوی اعلحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهرشاه په روښانه دوره کښې د غه رشد ته رسیدلی چه د ژبی او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی . هر د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننگرهار په ورځ پاڼه کښې د مدرسی د منسوبینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس د «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو منځ ته راغله د اخبار به یوازی د مدرسی په گذارشاتو اجتماعی ، او دینی، تربیوی ، مسائلو متعلق خبرونی کوی اوس به سم دستی په اوه ورځو کښې یو ځل د چارشنبی په ورځ بې د رخصتی ورځو قلمی څو نسخې د مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د تکیل په صورت د عامو خلکو د استفادی نه هم صرفه او ورو بیخ تی مونږ په د غه کار کښې د امید وار دی هغه چا سره لرو څو مره چه موږ نه د کار او خدمت اراده او ارزولری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښې د مدرسی د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندی چه په هغه ملك کښې ئې نظامی حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بندیانول او د خلکو په اختناقولو بخث دی تاسف او د خورشینی اظهار وشو . دا وضعیت ئې د دنیا د امنظل ا باتو موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئې د کوم بل ځای په تحریك ځا د شه و بلله .

«سره میاشت»

مونږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیار ښوونې په مطابق معرفی کوو امید لرو چه د نجم زده کوونکی د پاره به د غه مؤسسه د معاونت لاس ورکړی

«دمعلم د ورځی په متعلق»

په نجم المدارس کښې د پوهنی د وزارت د غه اقدام ته ښه هرکلی وشو و ویل شول چه د معلم د اهمیت او قدردانئ په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروگرام»

سږ کال په نجم المدارس کښې نوی درسی پروگرام عملی شو د د غه پروگرام په مطابق شرعی علوم ویل کیږی او حیاتی مضامین

« هیله » بناغلی « حضرتخان »

ذه ددی اخبار په متعلق دقا درلتوا
نا ذرت نه هیله لرم چه دخلکو او
دجامعی د فایدی او در یمی سعادت
له پاره یې وسیله وګرځوی
مونږ دمدرسی منسو بینو دپاره
خومره چه دی پاڼی سره په زړونو
کښی علاقه او محبت او دلچسپی لرو
هغومره دخدمت توفیق هم غواړو.
دلوستونکو شوق او ذوق دی د
دوی داستفادی موجب د نورو د
پاره دی دښو لیار ښونی اساس
شی.

« ژبه او لاس » « سعید افغانی »

ژبه او لاس د ژوند په ارخونو کښی
دیره پام لرنی دی په ژبی او لاس حرکت
باید اداره شی د کار او خبرو سره او
بد ترخه او خوا به اکثر په ژبی او
لاس اجراء کیږی.

« پښتون قام » « باچاخان »

پښتون قام ښه قام دی یا د چه زما
قام دی خکه ما تر ښه ښکاری دد نیا د هوا
د نو مقابله ډیره ښه کولی شی هر راز
سختیو ته ودریږی لو یک ، ماشین او غیر
هر مصیبت یې تکلیږی خو ډیره پیسو ته
نه شی لیکلیدی.

« تقدیر » مولوی عبدالجلیل « حمیدی » مدرس

تقدیر تول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلی ورکوی پریشانی کا نی خفګا
نو نه له منځه باسی. تقدیر خلک د مایوسی نه خلاصوی د اطمینان او امید
واری ساحی ته یې راباسی که سړی ډیر ثروت او غنا خاوند شی د تقدیر
په تصور د کبر او غرور نه په ځنګیږی او که بیا ډیرو تکلیفونو او مشقتو
نو سره مخامخ شی بې صبری جزعه او فزعه نه کوی او د تقدیر په
خیال ځانته تسلی ورکوی. آدم علیه السلام باندی موسی علیه السلام
تنقید وکړ چه ته هغه آدم یې چه دستا په ګناه سره ستا ټوله اولاده
له جنته راووته آدم علیه السلام د هغه په ځواب کښی وویل چه
ایا تورات زما د پیدا ایښت نه څو کاله د مخه پیدا او ۴ هغو ورته
وفرمایل چه څلویښت کاله بیا یې وویل چه تورات کښی د اسی نه و
لیکل شوی چه آدم به د اسی کار کوی ؟ موسی علیه السلام وفرمایل
هو آدم علیه السلام وویل نو د ازما کار د تقدیر حکمت وُ موسی علیه
السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

« د تقدیر ګناه نه ده » « سعید افغانی »

تقدیر د قدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دی قدرت مونږ ته
اختیار راکړی عقل او فکر او اعضاء لرو وسایل هم شته نو که مونږ ښه
کار او عمل نه کوو د انو د تقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب د اسلام په نګاه » مولوی احمدګل « مدرس »
« د نبوی حدیث نه »

د حلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تاسو خوری هغه شی دی چه
ستاسو د کار او عمل محصول وی که د حضرت مصطفی « ص » ژوندا
نه ته ځیر شو او د سیر او احادیثو کتابونه مطالعه کړو د ده علاقه مندی
د کار او کسب سره پوره ور فهم کیږی د محمد (ص) او صحابه وُ تجارتونه د تار

۴ مخ په پاڼو کښی ثبت دی د مصطفی (ص) د لوړو عادا تو او خصوصیاتو نه
دا وُ چه اکثر به یې خپل کارونه په خپله کول په کور کښی هم ځینی د کور کارونه
په خپله انجامول. هر قسم دا کار چه ورته مخ کیده بې د کوم عیب او عار نه یې
تر سره کوه. ده د ضرورت په وخت کښی د مشا فر ښود کور د کارونه هم انجا
مول. هغه چه مشاغل یې کم وی کولی شی چه د نورو کارونه وکړی مګر
حضرت سید الابرار په داسی حال کښی چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف
وُ ده نه داسی وضعیت د کار او د خلکو سره د کمال علاقه مندی ښه بلل کیږی

« توکل » مولوی عبدالشافی « مدرس »

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا د نتیجی او ثمری توکل په خدای
دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شوت تا سه یو او دا یو توکل په
خدای توکل د کار او فعالیت نه وروسته ځیږ دی که د تدبیر او
مشوری نه کار او خستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شی کار
کیږی او که فرضاً ناکام شی مسئولیت یې ساقطیږی خدای
پاک د مشوری نه وروسته د کار د عزم په صورت د توکل علی الله
امر کړی.

« اعلان »

که څوک په شرعی مسا یلو کښی
د مدرسی نه پوښتنه وکړی که
دفقی او د جرحی په مقصد نه وی
مدرسه به د نجم ا لمدارس د علماوُ
په ذریعه سم د ځیلو مقرراتو
سره ځواب ورکړی.

« دی اخبار د پاره »

دی اخبار ته باید ډیر مختصر
مګر زیات مفید او متین
مضامین تهیه شی.

چلوونکی «سعید افغاني» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

النجم

اوه ورځنۍ پاڼه
بې د رخصتي د ورځې خوره
چارشنبه نشرېږي

د اخبار د مدرسې جریانات بیانوي او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خبرونه لري
«مونږ» «سعید افغاني»
مونږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون تي
او مسلمانان او وموږ د خپل قام د دین او د هېواد لحاظ ساتي

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۷) (۱) کال

«سبز تعلیمي کال» «د مدرسې په انجمن کښې اورېدل شوي» «سعید افغاني»

که خدای کول سبز کال د مدرسې د خدمت د پاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسې تعمیر دلیلیونه ترد رسونو پوري پوره شي ۲ که د کتاب خانې نه د استفادې د پاره او د اخبارو او جرائدو نه په همدغه کتاب خانه کښې کوم تنظیم جوړ د ماز دیګر نه خوانه د تفریح په ډول مطالعه په همدغه کتاب خانه کښې وشي بیلابیلوني او که په همدغه کتابخانه کښې را دیلو هم د استفادې د پاره وي بنده ده ۳ که د یو مختصر قلمي اخبار په هفته کښې یو ځل خولسني ترتیب شي او د دې د پاره په هره میاشت کښې افتخاري مدیر او د دې اعضا تعیین شي بنده به وي ۴ که زمونږ په لاس کښې لوخه بیسې راشي تر څو د ځینې اصلاحي او تنظیمي کارونو د پلېشي رقت د پاره صرف شي که د انجمن تنظیم د میلمنو د ګټ او راتګ او د داسې نورو ضروري مصارفو چه په بودجه کښې ورسره مساعدت نه لرو ۵ په سبز کال کښې مونږ سره دا خیال هم دی که د یو کوم حرفت او صنعت کارخه

د مدرسې سره مناسب وي آلات او اسباب پیدا او کار شروع شي ۶ مونږ غواړو چه په سبز کال کښې د مدرسې د طالبانو د حوائجو د تکمیل د پاره چه له یوي خوانه د دوی د استفادې شیانو نه ګټه په لاس راشي او له بلې خوانه د دوی مشکلات هم په نظر کښې ونیول شي د یو د کال سرچشمه ضروري ده د دا د کال به او س په محل ود دي پانګی سره د یو تجارتي کار په خیر شروع کړو تر څو د آینده د پاره بنه انکشاف پیدا د مدرسې په ګټه تمام شي مقصد دا چه دا د کال آینده د مدرسې د معلمینو او اداري خلکو د مالي بنیې د تقویې د پاره اساس او د مدرسې د پیشرفت د پاره ممد د طالبانو د مشکلاتو د حل د پاره به هم په کښې خیال وي ۷ د دوهم ټولګي محصلین دی هم کال د مدرسې د عمومي اصلاحاتو د پاره غور کوي کو ښښ د کړي چه د مدرسې د بنه والي د پاره د مخکښې کال نه زیات عمومي توجه پیدا لوی نهضت شروع په آخر د کال کښې د خپلو کارونو راپور کلنې تولنې ته وړاندې کړي د اکار د اسې صورت لري چه اول تر اوله د دوهم ټولګي اعضایو تربله اخوت، همدردي، حوصله مند ګذاره عملي کړي او بیا د مدرسې د اصولو تعمیل تقوي خپلو اوضاعو ته بنه تغییر، پاکي نظافت د دنیا د اوضاعو ته باخبر تیا، دو[illegible] ... شوق او ذوق په کار کښې ... هم ... کښې

«خبرونه»

«د مدرسې د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ چه په نجم المدارس کښې د مدرسې د اوضاعو په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستو افتتاح کړو په دغه مجلس کښې مولوی عبد الشافي مولوی عبد المجید مولوی محمد شریف د مدرسې مدرسینو او مولوی محمد ایاز د ملا نقي منتظم ۰ همدارنګه ملا حضرت خان، ملا عبد الرزاق، «آصف» ملا محمد ابراهیم» ملا شمس الاسلام سید محی الدین «علوي صدیق الله ککړي» ملا شاه جهان د مدرسې شاګردانو وینا وې او مضامین ولوستل او بنه مفید نکات ئې بیان کړل په آخر کښې «سعید افغاني» د مدرسې مدیر د استاذانو او شاګردانو د او ضاعونه د رضائیت اظهار او وې ویلې که څه هم زه د مدرسې په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر خو مره چه زمونږ د پاره په کار دي مخصوصاً بایدا په دغه آساس قوي قدمونه پورته شي مجلس د وطن د آرامۍ او ترقۍ په دعا خاتمه ومونده ۰

«بخشش او تحسین»

په دې لمړ د عقرب د معلم د ورځې په مناسبت په جلال کوټ کښې یو لوی مجلس جوړ شوی وُ په دغه ټولنه کښې د نجم المدارس مدرسین او منسوبین هم حاضر وُ د مجلس په آخر کښې ځینې د مکاتبو معلمینو ته او مولوی احمد ګل د مدرسې مدرس ته د یوې میاشتې معاش مکافات او مولوی محمد شریف او مولوی عبد المجید او مولوی عبد الشافي او مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسین لیکونه ورکړه شول ۰

«د داول مخ پاتی»

جنبش د اخبارو لوجرایدو سره علاقه او ډېر زیات مضمون لیکل او دا سی لوز ضروری مسایلو ته فکر او توصیه وکړی که د دولسم ټولگی اعضا په وار سره دوه دوه ورځې د روسته د حاضری په وخت کښی لو څو مختصری جملی د اصلاح په چول لوړو شاگردانو ته په لاندی ډول بیان کړی بله به په تونی لـ د پاکی او نظافت د لوا فصوح نیوی د مناسبو او ملی جاموس ښته ۲ په صنوفو کښی لوتی بلې بنه اخلاق گذاره ۳ د درسو د اهتمام دپاره غور ۴ د لیلیو د تنظیم او ترتیب سره ښته او توصیه ۵ د دووړو په ظرف کښی چه کوم ناوړه حرکات د متعلمینو له خوا حس شوی وی مجمل په کنائی طرز سره پوه کول او توصیه ۶ د حاضری دپاره عمومی وصایا وی ۷ د ملاریس د پیشرفت دپاره د لوړو شاگردانو د مقررات په وسعی سره توجه ۸ اخبار شوق ۹ د ملوخ او جماعت، تقوی او پرهیزگاری اهتمام ۱۰ د کار او عمل دپاره په ځینو وخت کښی توجه ۱۱ د مدرسی د تعمیر د آبادی دپاره د ځینو لاسو لوز د قوة نه هم کار اخیستل زما د غه مطلب د سبز کال دپاره یقین لرم چه لوازی زه په ځینو ترسره کول نرشم که زمونږ د مدرسی د منسوبینو له خوا مساعدت وی اسیل دی چه ملاریس به د د غه افکارو په تعمیل د عقیده وارې سره مخه کړی د اهم پایلو وایم چه زه د ملاریسی د سطحی د لوړ والی او د اسلام او دین د خدمت دپاره لوز مسئولیتونه او وظایف هم لرم امید کوم چه د دغه مطالعوتی سره کوم دپاره زمونږ د هر وخت احضار ضروری د انگښ شی بای.

«دوخت اهمیت» مولوی شمس الرحمن «ملاریس»

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلاقلار او اهمیت لری او هر کار د ځینی مخصوص وخت پوری موقوف وی. په ځوانی کښی تالاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وی په زوړ والی کښی بیا بل رنگه حال جدا افکار او سنجش وی. د روغتیا مرتبې او وخت ته د ناروغتیا مرتبه او وخت تشی رسیدلی د مال اری او هستی وخت بایل تلاش وکړو د غی پیسو د ځلو غمه وخوړو او داځکه چه د غه مرتبې ته د فقر او ناتوانی مرتبه تشی رسیدلی. مونږ چه گورو د انسان عمر ددی لولو څو لالو او تیل اللو سره اخته دی د انسان عمر او ژوند دومره کوب نه تر ځوانی بیل بیل مناسبات لری د انسان د عمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږی هغو سره د انسان د خود عمر منه کمیږی نو باید هر انسان ځیل عزیز عمر لاوبالی وندر شمیری د بیلی بیلی زمانی ځینی ځنه استفاده وکړی لکه چه رسول «ص» یو صحابی ته فرمایلی دی غنیمت وگڼه پنځه شیزونه مخوا د پنځو شیزونه ځوانی ځیله مخوا د زوړ والی نه د روغتیا ځیله مخوا د ناروغتیا مرینت او توانائی ځیله مخوا د فقر او ناتوانی نه فراغت ځیل مخوا د مشغولیت نه ژوند ځیل مخوا د مرگ نه.

«وطن» «د آسف» د دولسم ټولگی زده کوونکی

حقیقت دادی چه د وطن مینه د هر څه نه زیاته ده د امینه د اسی څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تری ځان نه شی خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه د مکی شریفی څخه هجرت کولو لو د ننگ په وخت کښی ئی له ډېره سوزه څخه مکی معظمی ته د اسی خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل له لاسه لوی وتلی نو هیڅ کله به زه له تا څخه نه وای جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه لوجز شمیرلی شی لو نیا پیدی اساس مونږ باید د ښه پری متوجه شو چه د ځیل گران هوا د په آبادی کښی زیار او زحمت وباسو که څوک غواړی چه د وطن د ترقی دپاره چوده تیاری او چاری وسنجوی باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره مینه دویه ونیسی که مونږ غواړو چه مملکت مو په مترقی ممالکو کښی وشمیرلی شی باید چه په گډه سره د وطن د خیر دپاره ملاوی وتړو او ذنا او بدو اخلاقو څخه ځان او لوز وته د نجات وسایل برابر کړو او په دی نشانی فی بچول سره دوروروالی او وحدت لاسو نه وروکړو په دی وخت کښی نیمای وی کوم چه د مونږ گران هواد به د لولوکا میا بیوم لږ وگرځی.

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله ÷ ÷ ÷

ای گرانو نیکو الالو ÷ ای د مینی ښکلانو ÷ ای د خدا وری خادمانو ÷ ای با فیضه ادیبانو ÷ چه له ځاوری قی بایتږی ÷ مال او سر ځنی تیریږی به ÷ د علم مخ ته وړ دی یرږی ځینو وسینو کښی لغمېږی ÷ غیرت مشر افغانانو ÷ د غه نوی خوب اخبار ÷ په النجم دی یادگار ÷ مضامین ئی مزه دار ÷ که دی لیک که اشعار ÷ مبارک دوی پوهانو دا اخبار به لوکا خدمت کړي ÷ خیر خواهی به د ملت کړي ÷ او از وته به اوچت کړي خلک به پورته له غفلت کړي ÷ سنبه د هیر دی محبانو ÷ په کښی ښته پند او حکمت د رس د دین او دیانت ÷ احیا روح کښی تقویت ÷ سنبه جذبات او لوی نهضت فدایانو صادقانو ÷ کرشه هم بنی حیرلی شته ÷ سنبه د فکر منظری شته ÷ ... دوه دری شته ÷ خارجی او هم دی شته ÷ ترقی گوروای پوهانو ÷ علوی ... [illegible] ... ÷

«اعلان»

که څوک په شرعی مسایلو کښی د ملاریسی نه پوښتنه وکړي که د دفعی او جمعی په متصل لوی ملاریسه به د نجم الملاارس د علماؤ په ذریعه سر د ځینو مقرراتو سره جواب وواېي.

«دی اخبار د پاره»

دی اخبار ته باید چه ډیر مختصر مگر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی.

چلوونکی ۞ سعید افغانی ۞ د نجم المدارس مدیر
مرستیال ۞ حضرت خان ۞ د ولسم ټولګي شاګرد
اداره ۞ په هډه کښې
پته ۞ ننګرهار نجم المدارس

النجم

اوه ورځنی ۱ پاڼه
یې درخمتی دوه ورځو هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسې جریانات ښئی او اجتماعی، دینی، تربیوی، خیروني کوي

ګڼه -۳- چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب -۱۴- -۱- کال

۞ ژوند ۞ «سعید افغانی»

ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه چا حل کړی چې ځان او جهان په فکر په پاک عشق حرکت او جنبش ورکړی

۞ امید واري ۞

«حمیم کاکړ»

موږ د دغه اخبار ته نهایت خوش بین یو او دا ځکه چې د علماؤ په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هر ډول چې لری خوله او قلم وي دیاره چې د نجم المدارس الله تعالی ټول علماؤ د قلمی تبلیغ لپاره هم تقویه او تربیه شي د النجم د اخبار کار شروع شوی ګمان لرم دا اخبار که څه هم اوس د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خپریږي لاکن د وسائلو او شرائطو د پوره کیدو په اثر کیدای شي چې د مدرسې له خوا عام اخبار او د خلکو د دینی خدمت په لیار کښې یو مؤثر قدم شي او هر ځای ته ورسیږي دا النجم د لید وند معلومیږي چې د النجم اخبار دینی تربیوی اجتماعی شیان خپروي او د مدرسې جریانات او پر هغه تګ بانډي نظر اندازی او د علماؤ او د خلکو په افکارو کښې دیووالی او همکاري لپاره کار کوي خو ټول به یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود د پاره کار وکړي هغه وخت معلومیږي چې د النجم اخبار غواړي چې ډیر علمی مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړي او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لری کړي او اسلامی دین په اصلی ښکاره او شکل لیار کوم چې د هر چا د خیر لحاظ په کښې وي خلکو ته روان کړي نو په دی ملحوظ دا اخبار ډیر یو مبارک اخبار او یو عالی مطلب او هدف لری نو بايد هر څوک دی اخبار ته خوش بین او د تقویې لحاظ ئې وساتی ۞ خدایه ۞

دلیښتون د کامیابي لپاره خدایه
دلیښتون د نیک نامی لپاره خدایه
دا النجم سره اوچت او سره بالا کړی
دلیښتون مل د ګاري لپاره خدایه
چې ل ټول کړی لیښتانه په یوه لیاره
ځیل منځو کښې همکاري لپاره خدایه
دا النجم واسطه او ذریعه کړی
دلیښتون د غمخواري لپاره خدایه
دا النجم لکه نجم سره روڼا کړی
د حمیم د دی زاريه لپاره خدایه

۞ زړه ۞

د حمید افغانی ..

په بدن کښې د غوښې یوه ټوټه ده چې صالحه شي ټول بدن سره کیږی او که فاسده شي نو ټول بدن فاسدیږی باخبرا وسیږی چې دغه ټوټه زړه دی ۞ حدیث شریف ۞

زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن بانډی ریاست لری د زړه اصلاح په علم سره اخې او د علم اندازه په عمل کښې معلومیږی هغه عمل په کار دی چې د خیر او بهبود اندازه ورسره د خدای (ج) د رضا موجب د ځان او د خلکو په دین و دنیا ی تقوی او پرهیزکاري د زړه کار دی سره ګڼ اره سره سلوک هم د زړه اړه لری او عزم غواړی د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هڅه هغه زړه کوی چې د انسانیت په رڼا روښانه وی د زړه ځان روښانه روښانوی نو نیت پیدا کوی او پوهه منځته راوړی ۞

۞ پوهه ۞

هغه خلک پوهیږی چې د ځان او د بل د ځیل او پردی په پیژندلو او پالزونه کښې خطا نشی هغه قوم حتماً مخ په وړاندی ځی چې د ژوند په اسرارو پوهلوی او وار په ګام د ځیل اساسی هدف تعقیب وکړی هغه ملت د ژوند حق لری چې د دوی د ذهنی انکشاف د ائینده او مستقبل په سنجولو کښې د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا روان وی داسی نه چې کور کورانه تقلید او هر څه ته په سطحی نګاه کتل وی هغه علم په درد خوری چې د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسی نه چې چتی خوشی تیریدل او ځان سنودل وی هغه کار ته باید اقدام وشی چې د بوالهوسی نه بهر ځان او د خلکو دریان نه خالی د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې و منی هغه پوهان باید د خلکو مقدرات وسنجوی چې د خلکو د ذهنی استعداد اندازه لګولی شی هغه وخت باید خبره وشی چې تاثیر وبښی د خلکو سره باید هغه وضعیت ونیول شی چې په یو قرار ترآخره ئې وچلوی هغه خلکو ته باید موقع ورکړی شی چې د علم او پوهې په مساوی د ډکا او وجدان خاوندو وی هم د هغه شخص باید قدر وشی چې ځیل خیال او ښه د جامعې په خیال او ښه کښې ګوری هغه ډاکتر او فیلسوف دی چې د قوم په درد پوه د محیط دا وضاعو په مناسب د د صلاحاتو چاره وکړی شی د قوم او د وطن بنیادی ځیل ژوند پوهه اقتصاد او صحت دی نو په دی ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چې په دغه درې واړه شقونو کښې د کار خلک په کار اچوی

«سعید افغانی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

«محبت» حضرت خان

محبت يوه د زړه پورې خوږه کلمه ده چې هغې ته د
لوچا، يا يو شي او يا يو کار سره مينه، بشپړه
او علاقه لرل دي. د انسانيت حقيقي تکامل او پوره
والی په محبت سره راځي په نړۍ کښې هغه خوږ
هدف او مطلوب ته رسيدای شي چې د خپل هدف
په لياره کښې په محبت سره قدمونه پورته کوي هر
چا ته چې په خپل کار کښې محبت وي نو کارونه
بې تکليفه او سره انجاميږي هو د ننه په کور
کښې هم د افرادو محبت د کور د انتظام د پاره
ښايسته گټه رسوي او بيا په يو کلي او قريه کښې
د خلکو يو تر بله مينه او محبت د هغه کلي او قريې
د نېک نامۍ او ښېرازۍ لويه وسيله
گرځي د يو قوم او ملت لوړتيا او پرمختگ
د محبت له پلوه حاصليږي په خلکو کښې اتفاق
او يووالی هم له محبت څخه زيږيږي نه او نشا
ت نيښلای شي داچې محبت سره هر څه کيدلای
شي او د هر څه لپاره يو اغيزمن عامل او قوي
محرک محبت دی د ليکنيا محبت يو قوي محرک دی
مگر دومره لازم دي چې د محبت مناسب ځايونه
وپېژنو او په د غه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

معاونت «سلطان عزيز»

وتعاونوا على البر والتقوى ولا تعاونوا على الاثم والعد
وان واتقوا الله ان الله شديد العقاب — قران کريم
د انسان د ژوندانه اړتياوو او دگه ژوند د موضوع د
يوه مهمه او بار يکه مسئله ده لوړ دی ضروري مسلې
د حل د پاره الله (ج) حکيم حقيقي د خپلې آيات په
ذريعه لياره ښوونه کړې او ارشاد ئې فرمايلي چې
مطلب ئې دادی د ښو کارونو په کولو او د بدو کا
رونو نه په ځان ساتلو کومک او مل د گناه
توی په گناه کولو او تجاوز باندي يو تر بله پرښته
او معاونت مه کوي خدای پاک خپل دا هدايت
سره تقويه کوي او وائي چې دا ډيری د الله (ج)
څخه او داځکه چې يقيناً الله پاک ډير سخت
دی د عذاب له پلوه) يعنې بدی من لوړ هدايت
د داسې لوی مقتدر ذات الله (ج) باندي عمل
وکړو او بېښناړ مونږ دد الهي سعادت د پاره يو
تر بله د اصلاح خيال او تعاون هم ضروري دی هغه
وخت چې تول خلک اصلاح شي بيا کيدی شي
چې دا مشترک او د هر يو ځانته پېشی هم
تر لو مطلوب منزل پورې ورسيږي.

اعلان

که څوک به مشرعي مسايلو کښې د مدرسې
نه پوښتنه وکړي کړد دفعي او د حج
په مقصد نه دی مدرسه به د نجم العلما
رسالې د علماؤ په ذريعه سم د خپلو مقا
لو سره ځواب ورکوي

«حصيله»

مونږ غواړو چې د نجم الدين اخندزاده
صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله
څه وليکو که چاته د ده د ژوند
انو د حالاتو او د ده د غزاګانو
او د ده د ماذونانو او مخلصا
نو په متعلق موثوق معلومات
وي هيله کوو چې په د غه لياره
کښې مونږ سره معاونت وکړي

د اخبار وياړ

د اخبار د پاره بايد ډېر مختصر
مگر ذيات مفيد او متين مضامين
تهيه شي

هکاري

«حمدالله درو نوري»

هر قوم او ملت د خپل اجتماعي ژوند د مخکښې بېولو او د تولو نيکړتيا او د پوره کولو لپاره همکاري او يو تر بله مرستې او لاس ورکولو لپاره
په هر وخت کښې ضرورت حس کوي هو د تاريخ څېړنو له مخې څرگنده شوې ده کوم محيط او جامعه کښې چې د همکارۍ روح قوي
شوی او ددې په مذاق خلکو کار کړي معنوي د ترقۍ په لياره کښې ډير قوي قوي گامونه اوچت کړي او په اثر ومند اند طور سره
خپل مقصود منزل ته رسيدلي دي بالمقابل له دې بې بها نعمت څخه بې برخې او پس پاتې طبقات د فنا خوا ته روان د فلاکتونو بې پا
يانه دريابو کښې غرق د فلاح او نجات ذوا وگلرو ورڅخه ورک شوي دي له هغې اصلي اسلامي قوانينو له لفظ همکارۍ
ته پوره توجه او پام لرنه کړې ده او د همکارۍ د خيال ساتلو په باره کښې ئې ښه آکيد اشارات صادر کړي دي رښتيا ده چې ځان
له يو سمې او يا يو وازی يو اقدام نو ل کارونه هيڅکله نه ترسره کيږي ځکه چې د انسان حياتي ورځ د حيات ډير شقونو ته احتيا
جات لري او هر شق ضرورو صحيح کارکونکي غواړي چې دا ټول بيا په کره سره د همکارۍ د لياري نه خپل حقيقي مرام او مقصد ته په
موفقانه صورت سره ځانونه ورسوي انسان د اسبابو په عالم کښې زيږيدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوي د هيڅکله نشي
کولی چې تول شيان خود سره پې د کوم اسبابو او شرايطو څخه مفت پلاس راوړي بلکه دده د پاره د هر څه د مخکښې د هر شي منا
شيوا او مصادر بيلابيل ته ضروري ده د همکارۍ د پاره دا د وه شيان ډير اهم او ضروري دی ۱ د مطلب يو والی ۲ يو تر بله
اعتماد نو بايد مونږ کوشش وکړو چې يو تر بله په خبرو ځان سره پوه کړو او د اعتماد وسايل برابر کړو که د ليکښې موجوده حالت ته
نظر واچوو مونږ مجبور يو چې د همکارۍ د پاره پوره اهتمام وکړو ځکه چې قوم ملت او حکومت کامياب او کامياب د همکارۍ نه پرته
نه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر — اوه ورځنی پاڼه — دا خبار د مدرسی جریانات ښیی او

مرستیال «محمد شفیع خان» د دولسم ټولګی شاګرد — بی د رخصتی د ورځو هره — اجتماعی دینی، تربیوی خبرونی کوی

اداره په هډه کښی — چارشنبه نشریږی — «بیداری» سعید افغانی

پته «ننګرهار نجم المدارس» — خومره چه غواړو بیند خدمت وکړو هغومره باید پوره بیدار او سو ویښ د نورو داوږو بار وی.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد»

سعید افغانی

د دغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښی زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښی په کلکه جنګیدلی بیان کړم. «د ده اجمالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهۍ په وخت کښی یو دلوی اعتبار خاوند و. د غه شادی سره د ماذونافو د کابل په بنار کښی بندی کړو. دی د بندی خانی نه په یو خاص ترتیب مخ په مشرقی و تښتید او هلته د مهمندو مشرقی په سرحد تو کښی د مهمندو په سیمه په ژړوبی او جمرکند کښی اوسید او د انګلیسانو په مقابل کښی به جنګید. دی بیا د امیر حبیب الله خان د پاچاهۍ په وخت کښی د هغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغی او د ننګرهار په ولایت کښی د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډې په قریه کښی اوسید. ده د هم دغه پاچا په عمر کښی د پردا سلام د دین و ساتنې محکم کړ او هری خوا ته ئې دلیلی او بلی خوری شوی او دی د درسی لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښی ده د خلکو په عقیده او حاکمیت دراود دغه ملی شخصیت د هم دغه امیر حبیب الله په وخت کښی ۱۳۲۰/۱۳۱۹ هجری قمری کال د وچه د اجل داعی ته لبیک وویلی. په دی حساب د ده د وفات تاریخ «قبر غازی» ۱۳۲۰ دی. د ده مزار او مقبره د هډې په قریه کښی ده او دلا حضرت سردار محمد داود د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام بښه جوړ شوی دی. ده هډیره د ټول مشرقی او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه»

اداره

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی ؟؟؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب»

سعید افغانی

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی تر څو علما د کار خلک خیرخوا او مفید و پیژنی.

(۲) «ځواب»

محمد نواز د دار الحفاظ مدرس

د مدرسی د پیشرفت د پاره هر څه نه مخکښی تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب»

مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس

مدرسه به هله مخ په وړاندی لاړه شی چه په دی کښی درسی افراد تربیه شی چه د دین او د جامعی د دردونو دوا شی یعنی بښه تربیه

(۴) «ځواب»

مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس

زما په خیال چه د مدرسی د ترقی د پاره دا په کار دی چه مدرسه دوی برخی شی یوه رسمی او بله ملی چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ په وړاندی لاړه شی.

(۵) «ځواب»

مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس

د مدرسی د مخکښی تلو د پاره ۱ باید چه په ما بین د منسوبینو د مدرسی کښی اتفاق او اتحاد وی او هم یو مدرسه خپله و ګټی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو د ذوق سره سم اصلاحات کول په کار دی.

«جهان»

شاجهان د دولسم ټولګی شاګرد

حقیقة که بشر د ذره په سترګو د جهان په دی لویه او ارزنده فضا کښی نظر و چوی او د عقل په ذره بین کښی په دقت سره کتل وکړی نو خود به خود به و پوهیږی چه جهان څومره په کومه اندازه وړاندی تللی او په دی برهم و پوهیږی چه د داد حیات په ټولو خواؤ کښی ترقی چه تر بروني په جهان کښی لیدل کیږی په خپله او د خپله په لاس راغلی. تن چه جهان کښی هغه شیان موجود دی چه څه زما نه مخکښی د بشر عقل نه منل د شونی په تو ګه تګ کړ داټ، مصنوعی سپوږمۍ او د اسی نور چه زړه د نیائی د وجود څخه بی خبره پرته وه مونږ پوهیږو چه د غه نعمت خلکو منځ ته را وستلی او د انسان عقل او کنجکاوی، کار او عمل د و مدارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زمونږ ټول مطالب زمونږ د حرکت پوری مربوط دی که مونږ غواړو چه د جهان سره متساوی ژوند وکړو نو لازم ده چه په کسب او کار کالی منګلی خښی کړو. د ابر د مروت خبره نه وی چه د بل چا د سعی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره»

اداره

مونږ هم ژوندی یو مونږ هم د جهان په یوه څنډه کښی ژوند کوو نو مونږ ته هم په کار ده چه د جهان د دی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زمونږ د وطن ارامی د دنیا او د جهان د ارامی په مسایلو کښی پوره لاس لری نو مونږ باید مونږ د ځان او د نور جهان د خلکو د ارامی د پاره کار وکړو نوره دنیا هم باید د دنیا د دی څنډی د ارامی د پاره د جهان د ارامی په لحاظ د پوره معاونت او مرستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا رامیږی او مرور شی نو د انسان نا نور نا رامی موجب ګرځی نو مونږ باید د خپل ځان او جهان ته څنګه چه لازمه ده باید متوجه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

« مبارک »

صدیق الله
ککړی

دغه عزم او دا کار شه مبارک
د النجم د اخبار شه مبارک

چه غفلت ځنې راولېښ قدم او تیار کا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک

چه غرض ئې د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لار شه مبارک

د افکارو د روزنی درس بر راکړی
هر یو درس ئې په بار بار شه مبارک

پښتنو ته به د علم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

د ادب او اجتماع لار کښی قدم دی
دا قدم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه د خپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

د صادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په خلاندهٔ نامه سره یادیږی د دی اخبار د معنا مینو دلید و نه معلومیږی چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیر خواهی په مقصد منځ ته راوتلی دی . دغه اخبار که څه هم اوس د گوتو د زحمت نتیجه او د یو قلمی اخبار په څیر خاص د مدرسی د خلکو د تربیی په نیت دی مگر امید کوو چه انشاء الله د سبا بود برابر به په وخت به د قوی دولت او ملت د خیر خواهی په مطلب د عام المنفعت غټه نمونه وگرځی ځکه چه دا اخبار د تول مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت او دولت د خیر او اصلاح په متعلق دیوی مجربی نسخی په څیر معلومیږی هو د مشرقی ټوله خلک عقیده لری چه د نجم المدارس علماؤ د ملت او حکومت د دوامی او نهضت د پاره همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښی لیدل کیږی . دوی د ملت او حکومت په منځ کښی بهترین عناصر دی دوی د خلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پروته او تکلیفونه گاللی او گاللی به ئې د دی اخبار د خدمت د پاره هغه علما کارکوی چه په دننه مملکت کښی [redacted] قوی قومی رښتی او دا زمینت په په ډگر کښی د بریالی توب نښانی دی . مونږ هیله کوو چه د همیش د پاره د نجم المدارس علماؤ خپل د تبلیغ مجربی نسخی د مرامونو په مراوئ د دغه اخبار په دا سطر په کار ۴ و اچوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره دریغ نه کړی . مونږ هیله کوو چه مقتدر د خلک دا سی عام المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی .

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس متعلم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په غاړه کړی او سپارلی ده مگر د ومره خبره باید و منل شی چه قدرت د هر یو وظائف مختلف او د هغه د توان په اندازه تا کلی دی که مونږ د وظیفی د انجام ولو اهمیت ته ملتفت شو او د ومره برابر ته ظاهره او ځلانده شی چه که کوم انسان د لوی نوم او نشان او عزة خاوند شوی او یا د خدای په دربار کښی ئې د منزلت مقام بیولی دا محض او محض د خپلی وظیفی قدر او د ایفا کولو برکت دی د دنیا هر څو مره چه سړی د خپلی وظیفی په حقله توجه وکړی هغومره به د دارینی سعادت سره مخ چه کیږی د لته باید د دهم و ویل شی چه د وظیفی انجامول او سر ته رسول هله پوره کیږی چه سړی ځان د دی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او اقتدار منځ ته راولی او که نه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او یا د ناکامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که څه هم تر د خود سری سره یو ځای شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروگرام و نه لری زما په فکر د سړی هم په کامله صورت سره نشی کامیا بیدای که غواړی چه تاسی خپله وظیفه سر ته ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر په کار واخلی او یو صحیح او معقول پروگرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت ونه ټاکل او د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده مونږ باید د تدبیر خلک وپیژنو او وظیفه هم هغومره چه وی وسنجوو او ما یو سه نشو کار و کړو او نیم پا ته کړی پاکه نیت د خلکو سره په یا کئ گذاره او وفاد وظیفی مشکلات حتماً حل کوی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب سترمجاهد د سوانحو په حقله خه ولیکو کرچا ته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاگانو او دده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښی مونږ سره معاونت وکړی

د النجم « اداره » د شاغلی « شمس » او « ککړی » نه د دی مضمون په استولو چه د یو ښه خیال په ساحه کښی ئې لیکلی تشکر کوی امید دی چه په دغه لیار کښی به خیر خواه عناصر وسائل برابر کړی

اداره

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

وه ورځنۍ پاڼه
پی درخصتی دورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات ښیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی
«تدبیر او مشوره»
انسان که هر څو پوه وی بیا هم نه پوهیږی نو
لازمه ده چه تل په ټولو کارو کښې بشه تدبیر
او مشورې ته متقاد شی.

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) «دده تفصیلی پیژندنه»
سعید افغانی

د نجم الدین اخند زاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندی ډول سره ئې وپیژنو
۱ دده عمر او حیات او قواره ۲ دده هویت قوم او نسب ۳ دده اصلی او فرعی مسکن ۴ دده تحصیل او علم ۵ دده تصوف
۶ دده جهاد ۷ دده د شهرت اندازه او کارروائی تر مرګه پوری ۸ دده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ دده د
مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات

مګر په تاسف دی چه دده دسی ټولو شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حرکات ئې نهایت متانت او سنجیده ګی لری. هغو مره چه ویل کیږی او وریدل کیږی او یائې وشو په دغه اندازه دده د سوانح د لیکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی په دغه حقله زمونږه ګیله دده د معقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښې نهایت مهلی تیرشوی زیاتر ده پوزی د ملا طوطی اخند نه هغه هم صرف دده د مواعظو تذکره مګر نهایت ناقص لیدل کیږی او بس. بهرصورت که اوس هم زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات را شی امید دی چه خدا شه خو به تری جو ړیشی او د آینده د پاره به ګوندی په دغه اوزو دده په عقیدت مندان کوښښ وکړی چه زمونږ د هدف تارسیده مطالب تکمیل او پوره کړی باور کوم چه په دغه باره کښې سعیه په دده د عقیدت مندی ښه ثبوت وی. زمونږ په لاس کښې تحریری اسناد ډیر کم دی کوم تحریری سند چه زمونږ په لاس کښې

«بیداری» محمود د دوهم ټولګی شاګرد

کم څه هم په دنیا کښې د بیداری او ژوند نه پورته کیږی او روح چه تر ورځ اکثر خلک پوهاند اره پوه او بیدار دی مګر بیا هم باید د بیداری په حقیقی معنی پوه او اصلی هدف او مرام ئې وپیژنو. ځما په عقیده بیداری نفس چالاکی او یا پورته نګه خود نمائی نه ده بیداری د یته نه شی ویلی چه سړی د یو کسب او یا د کوم شخصی کال خاوند یا په یو ډول سره خانته هستی او مال پیدا کړی. دی په خپلې بیداری کښې د جامعې او د وطن او د قام د یاره خیال وند ساتی. هو هغه کا د چه د عام خلکو د خیر سره مصادم واقع کیږی او د اصلاحی قانون نه ټکاری بیداری لاځه بلکه د جهل په تورو پردو کښې غافلانه خوب کول دی هو بیداری پو دای پوهه ده چه د بشری نقیصو محک او د عمومی هوسائی موجبه ده اوس که ښه دقت وکړو نو تا بته شوه چه حقیقة بیدار هغه څوک دی چه د علم او پوهی د لاری خپل ضروریات حس او د پوره کولو اسباب ئې وسنجولی شی د هر چا حق ور ته معلوم په هیڅ ډول سره ئې تلف او یا پامال نکړی منزلو کښې وپیژنی د حقوقو احترام او د تاریخی شخصیتو نه د جامعې په اصلاح کښې ساعی د بشر د هوسائی او رفاهیت اسباب پیدا کړی خپل رفعت او ترقی د جامعې په ترقی او تعالی کښې وګوری په آخر کښې د خپلو پوهانو او بیدارو ملګرو څخه دا هیله لرو چه خپله بیداری په کار وروجوی او حتی المقدور د جامعې د پرمخ تګ وسائلو ته برابر شی

«پوښتنه» اداره

مدرسه په څنګه مخکښې لاړه شی ؟ ؟ ؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۶) «ځواب» حمد الله دره نوری

که چیری د تعلیمی پروګرام سره سم یو اخلاقی او عملی پروګرام هم په مدرسه کښې په لازمی صورت مقرر او ورسره سم ټول افراد د روزل شی شک نشته چه د مدرسې محبوبیت به د هر چا په زړه کښې راسخ د ملت او حکومت د ارزوګا نو سره موافق کار وکړی شی چه دا د مدرسی عین پیشرفت دی.

(۷) «ځواب» سید غریب د دوهم ټولګی شاګرد

زما په خیال د مدرسی د مخکښې تلو دپاره دا ضرور ده چه ټول منسوبین ددی مدرسی د پاک نیت خاوندان او ایمانا او وجدانا د مدرسی د خیر دپاره کار وکړی

(۸) «ځواب» شمس الاسلام «شمس»

د مدرسی د پر مخ تګ د پاره دا ضروری ده چه د مدرسی ټول منسوبین او ل خپل نقصانات وپیژنی او بیائې په لری کولو کښې عملی اقدامات وکړی چه د خلکو په نظر کښې محبوبیت پیدا شی.

(۹) «ځواب» مولوی محمد ایاز

مدرسه به هله مخکښې لاړه شی چه د ټولو په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم او په پوره محبت بی د خود نمائی د مدرسی د ترقی دپاره تیاری او چاری وسنجوی او عملا هغی ته اقدام وکړی.

شته هغه پوزنی دده د فوت تاریخ ښیی چه په «۱۳۲۰» او یا د «۱۳۱۹» هجری قمری کال کښې فوت شوی چه ددی نه دده د ټول عمر اندازه نشی معلومیدلی مګر شفاهاً مونږ په ورپسی چه اخند زاده صاحب عمر ئې د نوی کالو په حد دو کښې اندازه کیدلی شو خلک وائی چه ښه تکړه وجود ئې درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی وُ حتی چه د ډیر ریاضت په وجه دده د لاسو رګونه شنه شنه بلقیدل. وائی چه دی ښه خوش قواره چه سړی وُ او په او چتې باندی شین خال هم درلوده او دده د شین خال شهرت زیات وُ دده رنګ او قواره یا تا ثیره هیبت ناکه وه دو ر په به پر خلکو دده رعب ولیده مګر په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم وُ. دده حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی معلومیږی چه دده په متعلق کښې یو درسی اود و باقی په دوهم مخ کښې.

«۷ دده عمر او حیات او قواره ۲»

(c) ketabton.com: The Digital Library

«خبرونه»

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسې د منسوبینو لخوا د ملا حضرت خان د ریاست لاندې یوه جرګه انجمن جوړ شوی وُ او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا دغه کسانو د (څو مره روښانګر علما ؟؟؟) د اقتراح ترغونو لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمٰن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې شاګردانو ۹ مولوی شمس الرحمٰن صاحب ۱۰ مولوی رحمت ګل صاحب د مدرسې مدرسینو څخه په کښې مؤثرې وینا وې وکړې. بیا سعید افغانی « د مدرسې مدیر د دوی په وینا وُ باندې تبصره پر ضمن کښې وویل که موږ د دغه خبرې ته ملتفت شو چه څومره روښانګر علما ؟؟! او په دغه متعلق ښه غور وکړو امید دی چه ز موږ د مسئولیت د برداشت دپاره به ښه افکار په لاس راشي. د هر قوم د ترقۍ او تعالي دپاره اول د ځان پیژندل ضروری دی او په دغه ضمن کښې د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکارو مؤثر واقع کیږي د مجلس په آخر کښې د وطن د دوامي او ترقۍ د پاره ټولو په ګډه دعا وکړه او په دغه لیار کښې د توفیق آرزو ښکاره کړه

«تدبیر او مشوره»

گل محمد «عارفی» د اتم ټولګي شاګرد

د «منلې شوی خبره ده چه بشر یو اجتماعي ژوند لری او په انفرادي د ول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شي پوره کولی د اجتماعي ژوند د سرته رسولو دپاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاری کوي کوم کار چه د تدبیر او مشورې په ذریعه سره کیږي دی کښې شک نشته چه ډیر مفید او ګټور ثابتیږي نن که د دنیا خلکو لوړ مدارجو ته رسیدلی او د ژوند د رسانۍ دپاره ئې راز راز وسائل برابر کړی دا ټول د تدبیر او مشورې محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشورې په تړګه د کارونو د انجا مولو دپاره امر کوی. د تدبیر او مشورې څخه په یو کار اخستل کیږي په تیره بیا د دنیا د مهمو واقعاتو د حل او فیصلې دپاره. مګر د مدبرو او مشاورو خلکو پیژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړی وی چه د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستۍ او عنعنا تو نه بهر د اجتماعي افکارو خاوندی صحیح ته بیر که د دیوال کلک تاداو او بنسټ دی که د دیوال تاداو او بنسټ کلک شي بیا دی کښې شک نشته چه دیوال هم کلک راځي او په نتیجه کښې د ډیرو کلو د پاره دوام کوي همدغه شان په هر عمل او هر کار کښې چه صحیح تدبیر وشي هغه کار سرته رسیدلی او ګټور دی استفادې ورځنی لاس ته راځي.

«صبر او حوصله»

محبوب الٰهي «جلالي» د اتم ټولګي شاګرد

صبر او حوصله د هر مرض دپاره مجربه دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلې څخه کار واخستل شي ځکه چه انسان د حیات په معنه کښې د ډیرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي نو که په درسې وخت کښې د صبر او حوصلې څخه استفاده ونکړي شي د ژوند ټولی خوږی به ئې په ترخګان اوړی ناکامه به شي انسان هله تر خپل اصلی هدف او مقصد ته رسیدلی شي چه په هر کار کښې د ډیر صبر او حوصلې او متانت څخه کار واخلي او همیش د غه مفکوره د ځان دپاره لیار ورګرځوی پس د هغې بیا کیدلی شي چه په ډیره آسانۍ تو ګه د کار کولو دپاره د عمل په میدان کښې لوړ قدم ونه واخلي نو لازمه ده چه د محیط د عمومي ژوند د کارونو د صبر او حوصلې څخه ډک وی

«اعلان»

موږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه و لیکو کوم چا ته چه د دې د ژوند انه موحالاتو او دده د غزاګانو او دده د مازونا نو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښې موږ سره معاونت وکړی.

«د لمړي مخ پاتې»

او د بیش او حرکت موجود وُ چه په یو ځای نشو پاتې کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکارو کښې د دې تحول قایم کړی چه تر ننه هم هغه تحول د خلکو په ماین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندې ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي وُ ده د حقانیت د ثبات د پاره د اکافي د ه چه ردی ټولو په هوعلماو مُنلې او د ده حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ګڼلي «د لوړ دلری»

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لری. په بای کښې د خدای (ج) څخه د خپلو پوهانو دپاره نور موفقیت هم غواړم.

«د النجم پاڼه»

آصف

د غه اخبار چه د النجم په سپیڅلی نامه باندې شهرت موندلی د ا د هغه قوی افکارو محصول دی چه د ا به نه یوازې موږ ته د ذهنی تقویې دپاره مفید او ګټور واقع شي بلکه د ا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت دپاره کوم چه د ا تعاد نجات لیاری چاری دی وښیی او د ا ځکه چه د ا اخبار د هغه متینی ارادی او پاک ضمیر پلو شی دی چه په رښتیا د ول سره د بشر د سعادت په لیار د ر ڼا وجوی او خلک د خپلو نقیصو ته متوجه کوی هو زه په دې عقیده لرم که د ا اخبار تقویه کیږی نو په آینده کښې به لرده څخه پوره نتائج په لاس راشي او د ا ځکه چه لوړی خوا په د متعلمینو په افکارو کښې صحیح نهضت پیدا او د بلی خوا به کوم چه د علماو قلمی مسئولیت دی پوره به شي بلی د ا هغه پاڼه ده چه ټولو خلکو ته د اتفاق او ورورولی درس ور کوی او خلک په دې پوهوی چه په هر ... کښې وحدت او یووالی ته په پرنسیپ ... کیږی او د ا هغه بې غرضه جریده چه په خلکو کښې د همکارۍ درد پیدا کوی او خلک د ... مزایا وُ پوهوی او د بیته خلک څخه ... نه کښې باید ... ته راشي موږ د ... د ا پړو مقاماتو نه هیله لرو چه د دی اخبار په دی پیژندلو دپاره اجازه وکړی تر څو د خلکو د خبری لیاره زمینه په لاس راشي د دی اخبار د نر قوی امید دی چه خلک په دی پوه کړی چه د وطن د ترقۍ لیاره ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

روه ورځنی پاڼه

بې درخصتی دورځوهره

چارشنبه نشریږی

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

مرستیال «حضرت خان» ددوهم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښی

پته «ننګرهار نجم المدارس»

«اخبار د مدرسې جریانات ښیی او

اجتماعی، دینی، تربیوی خپروونی کوی

«رهبر»

د رهبر په متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم

چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطلب ته مووږ سوی

ګڼه (٦) چارشنبه د ١٣٣٧ کال د قوس (٥) (١) کال

(٣) «دده هویت قوم او نسب» «سعید افغانی»

اصلی او فرعی مسکن او ځایونه ئی

ملا نجم الدین اخندزاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی په اصل کښی د جنوبی د شلګرد علاقې نه دی او هم هغلته دده نیکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیا د تحصیل اوزده کړې په وخت کښی د جنوبی نه مخ په مشرقی ننګرهار راروان شوی په ننګرهار کښی ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئی کړی دی د تحصیل د پاره افریدو ته هم تلی پیښور او صوابی کښی هم او سیدلی دی ده د تحصیل په وخت کښی هم ځه موده هډه کښی تیره کړې ده دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوی او په هډه کښی استقامت اختیار کړی ؤ لکه څنګه چه مونږ ویلی د ځینی سیاسی معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ د کابل په ښار تندورسازی کښی او سیدلی او بیا د کابل نه مخ په ننګرهار تلی او د مهمند و په علاقه په جرو بی، او جمرکنډا کښی استوګنه کړی ده په ننګرهار کښی په رود د تو کښی ځه موده تیره کړې او هلته په فقیرآباد او نورو ددتو او شینوار او کښی ګرځیدلی په لغمان او سورو رود او کامه او خوګیانو کښی هم د وعظ او تبلیغ او یادونو مقاصدو په مطلب تلی دی د ګرمی په وخت کښی دی به [illegible] کابل ته هم تلو او هلته به پغمان کښی ځه موده ئی استوګنه کړی ده دی په شمالی کښی د کوه دامان خوا ته د داوؤد ځو په علاقه کښی او سیدلی او شاید چه هلته به د کوه دامان په ځینو ځایو کښی ګرځیدلی وی مګر دده د حیات اخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دری میله مخ په جنوب هډه کښی تیری شوی دی شاید په نورو ځایونو کښی هم ګرځیدلی او یا او سیدلی وی مګر مونږ نه دی او ریدلی نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

«دده تحصیل او علم»

ځلبنی معقول چه ددی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په ډیرو ځایونو کښی او سیدلی دی و دی چه اخندزاده صاحب ډیر په او بنه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت، صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معانی، منطق، او هیئت او ریاضی، او حکمت، او میراث، او حساب، او تصوف ... نور لری.

«رهبر» «صدیق الله» ګلرکی د نهم ټولګی «ه»

په دی کښی شک

نشته چه بې د رهبر نه هیڅ کار نه شی کیدی هو: هر کاروان سا روان غواړی او هر کار ته یو یوه صادق لیارښوونکی په کار دی مګر څه ګړ رهبر؟ زما عقیده دا ده چه په دغه متعلق ډیر غور او دقت ضرور دی. هو دا خبره د پام لرنی ده چه ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای شی؟ یا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر په اوګه پرته ده هر سړی ئی اجراء کولی شی او که په خصوصاً په دا وخت کښی چه هر سړی ناری وهی چه زه پوه یم هو ته هم پوه ئی هغه هم پوه دی نه هم لیک او قلم لرم یو پوه رهنما بلل کیږم قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنمائی وظیفه اجرا کوم خلک باید زما په خط مشی روان شی او دا هم ده چه ډیرو خلکو په سپین لباس او په سپینو جامو کښی خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفی کړی دی هغه بل په دلاسی بکس او عصری جامو کښی ځانته ډاکتر ځه چه ځان د پوډر و فیص نه هم پورته ګڼی لافی شافی او چا بکی ئی هم ډیره ده نو خلکو ته او س څه په کار دی د دته دا په کار دی چه پوره غور او دقت وشی تش د خولی په ویلو رهنما او نړیوال نه دلی شی بلکه د عمل په میدان کښی ورته بنه ځیر شی ترڅو چه د هغه په ټولو او ضاعو او اطوارو باندی پوه شی او دا معلومه کړی چه هغه عملی رویه د قوم او د ټبر سره د هغه ئی د ګټه رو تادرن د جامعی او د جامعی افرادو ته څرنګه ده؟ د هغه کار داسی باید وشی چه دی ځه کوی او هدف او نصب العین ئی څه شی دی؟ خپل باندی تولنګی د پاره...

«پاتی په دوهم مخ کښی»

«پوښتنه» «اداره»

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی؟؟؟ یو مختص او معقول ځواب غواړو.

(١٠) - ځواب - «همیم کاکړ»

زما په فکر د مدرسې د پر مختګ لیاره درسی یو شی ضروری دی چه د مدرسې د علماؤ او د نورو خلکو په افکارو کښی یو ورلی پیدا کړی او دا کار د یو اخبار یا مجلې په ذریعه تکمیلیږی نو کله چه مدرسې ته ددی دوه شیانو امتیاز ورکړل شی مدرسه به ترقی وکړی.

(١١) - ځواب - «فیض محمد د نهم ټولګی شاګرد»

زما په عقیده د مدرسې د ترقی لپاره د ټولو نه مخکښی باید د مدرسې احتیاجات پوره شی نو ددی د پاره د مدرسې اصلی او فرعی احتیاجات سنجول په کار دی.

(١٢) - ځواب - «حضرت خان دوهم ټولګی محصل»

د مدرسې تلو لپاره زما خیال دا دی چه د مدرسې د ټولو منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تفوق او کوم دارو داره تا ثروت چه کله د انسانی نقیصو لرمخی ترمنځ وړه کیږی د هغې نه سوتیر او دتیره لری کړی ئی د نشت والی په مرتبه کښی ونشی وشمیرل یعنی وړه وړه خبری خوهیڅ ونه ګرځی او د غښتو خبرو د پاره موقع ور نکړی شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

« سنجش » عبدالودود « رفیق »

درستقرره خبره ده چه سنجش په هرې خبره او بیا د یو کار او خدمت په وخت کښې چه د جامعې د ارتقاء لپاره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه بشر بخپله پر حیاتی چارو کښې د هر وخت لپاره بیلا بیل چه اړګانه کارونه لري او په دنګارنګ خبرو سره مخامخ کیږی دلته باید دی خبری ته مونږ ډیر ملتفت شو او دې ته بنه فکر وکړو چه دا یا کوم هغه خبری او وینا چه د خپل سوچ او سنجش د لیاری نه نوی بلکه محض د توتی پر ځیر غږیدل وی بې نتیجې ثابتیږی او د اصل مقصد او مرام نه ځکه چه دا اوکنا ره لیدل کیږی همدا رنګه یو وخت کښې کوم کار او خدمت د پیش آمد او ورو ستی مشکلاتو د حل لپاره د خپل ځان سره قوی افکار او سنجیده لیاری نه وی سا تلی ربنتیا ده چه دا د بلی ورځی د پاره ددی د بس ماتی موجب ګرځی او بالآخره د خجالت پر لو یو کند و او د شرمنده ګی په صحنه کښې غورځیږی نه باید دا سی وندېشی هوکله چه انسان په دنیا کښې دی خبری ته اړ او محتاج دی نو اروموږ باید مونږ ته سره داسې قوی غږی و لهتوو او د وړیښی ځغه د کړو چه بنه پوه او دانا خلکو وی او د موجوده طبقی د تولو حالاتو نه خبر او په خپل بنه او بید ارګاه او مخکښی او ورو ستنه ته بچره یام لرنه کوی د خپلی وینا د تاثیراتو لپاره او د کار بنه نتیجه د خپل ځان سره سا تی تردی چه دنه او صنایع او حرکات نا سته او ولاړه تګ او راتګ تول د روزمره حالاتو سره موافق او برابر وی کله داسی وشی نه و یلی شم چه دا به د لبشر دارامی او هوسا ئی لوبه وسیله او پانګه وی ولی د وی یو ازی د خپل ځان د خیر او بهبود پر ارزو نه وی بلکه نور د و ګړی هم د ښه د ښه پر لوړه مدا کښې پر حقایقو او رسا او پوهوی او ورته د خپل ژوند پر ځنګ د رسونه ښیی نن پر دنیا کښې هغه مملکتونه چه په خپل مرام کښې کامیاب او وړاندی تللی دا بل څه موجبه نر ده بلکه محض همدغه د خپل سنجش او فکر نتیجه دی چه د لوړی ترقی خاوندان او په لوړه مدا کښې ستر مقام ته ورسیدل .

« اداره »

د اسلام د دین اساس تعلیم او ښوونه د سنجش د پاره د لوره کفایت اندازه لری که مونږ وکړی شو چه د خپل اسلام د رهبر ښوونی او روبه د سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو او ده مرو به په تولو مقاصد و کامیاب او بریالی شو .

« د پښتنه »

معراج الدین « جمیلی »
د اتمر ټولګی محصل

پښتنه د انسا نانو په مابین کښې ډیره اهمیت ورشی دی ځکه چه د پښتنی په سبب سره انسان له ژمنا فع لاس ته راځی انسانیت تقویه کوی او انسانی اړ ابطه محکموی انسان ته خیرات شو ورښیی ډیر کرته پښتنه سړی ته زیاته مفیده او یو پول مهلکاتو او موذیاتو نه ورته نجات ورکوی تعارف انسان له د ښنی صحیح صافی روښانی لاری بر طرف بنه کوی دیوهغه پښتنه او دیو چا معلو مول حقایق روښانوی او هرسړی د ژوند له پر خوند او مزایا و پوهوی که دیوه مملکت دیوه بل مملکت سره پښتنه نه وی نو دغه مملکت به بې ترقی او د دنیا پر صحنه کښې پس او ناکام پاتی وی نو پښتنه خاصه د ترقی او کامیابی سبب دی .

« اداره »

زموږ مطلب د پښتنی د پاره داد ی چه خلک باید و پښتندل شی او د هر چا نه د هغه د ذهنیت او لیاقت پر اندازه کار او خستل شی د هم سنره چه بابد هرڅه و پښتو نه چیه

چیرته د دوا پر ځای زهر نوش وجان

شی .

« خومره او څنګه علماء ؟ » « سعید رفتار »

ګرانو ملګرو غواړم چه څومره او څنګه علماء ؟ د اقتراح په پول لکه چه په انجمن کښې څینو وخپره د النجم په اخبار کښې هم وخپرل شی مګر ددی لپاره ملا چه دا اخبار یو مختصر قلمی اخبار دی غواړی چه مختصر او متین مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه ددغی پوښتنی د ځواب د پاره بنه سنجیده او مختصر ځواب ولیکل شی ډیر وییل او لیکل چه معنی و نه لری څه فایده کوی ؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکار د کښیکاوی او دیلتهی سره آشنا کړو نو که د دغه مهم مطلب د پاره د مفاهمی په برکت چیر ته داسی حقیقت روښا نه او ومنل شی چه مونږ ته څومره او داسی علماؤ ته ضرورت لرو دا بر زمونږ سعادت وی ځکه شاید په دغه سلسله کښې خلکو حقانی علماء خپل خیر خواه او رهبر وپیژنی . او مقتدائی وګرځوی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب د سوانح په حلقه څه ولیکو که چا ته ددی د ژوندانه د حالاتو اندازه د ما ذونا ئو او ده د ځغ کا او یاد ده د مخلصانو په متعلق څه ثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړی .

« د لمړی مخ پاتې »

او که نه غرض یی خپل وطن او قوم ته کار کول دی بیا به د غه نظریه باید د رهنما او لار ښوونکی مقام احراز چا ته ورکړی شی چه هغه حقیقتاً خپل خیر د تولنی په خیر کښې لټوی کار او عمل حس او حرکت یې ځان او خلکو ته خیر لوګټه رسول وی په سپین لباس او مقفی خبرو او یا په بل عبارة په نفس چا یکی باندی غولید دنا پوهو کار بلل کیږی باید رهنما و پیژنو او په رهبری یې سره یی و نیسو .

« اداره »

بی ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکو خلکو نه څه نه پوره کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال « » دد لسم ټولګي شاګرد
اداره په هیڅ کښې
پته « د ننګرهار نجم المدارس »

اوه ورځنی پاڼه
بې درخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشرېږي

«اخبار د مدرسې جریانات بشپړ او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپروني کوي
« مسئول »
هغه خلک مسئول دي چه کار ئې دغه کېږي
بې واکه خلک کړه ئې دا هم نه کوي بشپړ نه کوي »

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۲) (۱) کال

(۴) « د ده علم او تحصیل » « سعید افغانی »

په علوم کښې ئې ښه قوی لاس درلوده دښتیا
د ده هغه کتابخانې نه چه اوس د نجم المدارس
په لاس کښې ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم
او د مطالعې شائق وو وائي چه اخند زاده صاحب به
دعلماؤ سره په علمي بحثو نه کول ده به همیش د
علم پاره د عمل اندازه کېله د ده استاذان هم
خلک ښه یادوي د ده د استاذانو په سلسله کښې
د سرشاهي نه چه سړی مخ په پوره ځي یوه هدیره
ده د هغه ځای خلک یو قبر ښیي وائي د اخند
زاده صاحب استاذ تیر شوی او په ښه ښه صاحب کرامه
شخص ئې خلک یادوي وائي ملا نجم الدین اخند
زاده صاحب د ده زیارت ته راتللو د ده
استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوات
او پېښور او شاید نورو ځایونو کښې هم
تیر شوي وي کوم وخت چه دی د علم قال نه
مخ په علم حال توجه پرابروي د او وخت د ده
یوه بله دوره شروع کېږي دا په نورا تر
ثابته ده چه اخند زاده صاحب د صوات صاحب
نه په حیات کښې د قادري شریفې طریقه وکړه
او په دغه طریقه کښې تر ښه درسونه کامل
شو او دما ذوني مرتبې ته ورسېد ده په
صوات کښې په وظائف کړي او د صوات
صاحب په نزد نهایت منلي وو که څه هم زمونږ سره
د ده او د صوات صاحب په هغه وخت کښې
د کرامت زیاتې قیصې شته مګر مونږ دومره
پوهېږو چه په دغه دوره جنابان با تقوی
او په معین [illegible] تیر شوي عقیده او روح
نورا د او وظائفو او په پوره تاثیرات
شته دي مګر نه غواړم چه د قیصو د طبع ځای نیس
یاد کړو وائي ملا نجم الدین اخند زاده
صاحب په خلکو ډېر د طریقې [illegible] نی ماذون
و مګر وه په خلکو تر ټولو زیات د قادریه طریقې
اجازه ورکوله . [illegible]

« د تحول » « هیم کاکړ »
په ممکناتو کښې د دنهم ټولګي شاګرد
قدرت د تحول او تطور کارخانې راچالانې
دي . آن په آن ممکناتو کښې تغیرات او
تبدلات پیدا کیږي . څوک پیدا کړه
څوک فنا که . چاته د خلکو او اجتماع د
اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح د ردونه او
فکرونه عطا کا . چاته د بشر د هلاک او فساد
لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا . په دغه
مفکورو کښې بیا ځینې کامیاب او ځینې ناکامه
کا . ځینې د شخصي او یا اجتماعي خدمت لپاره
د یر لوړ او پاړو ته ور رسوي . کله هم دا بیا
درسي تربیت کړي چه د خاورو سره ئې برابر
کړي . چاته غټ غټ کارونه په غاړه
کړي او چاته واړه واړه . غټو باندې
غټ مسئولیتونه او په واړو باندې واړه
مسئولیتونه . په خلکو کښې کله درسي
تحول پیدا شي چه د مایوسیت مرتبې ته
نژدې شي او کله بیا ورو ورو بېرته مخ
په لوړ تیا روان وي او د په پوره امید و نو
مرکز شي او درسي نور . خو په هر تقدیر
سره د قدرت او قادریت د دغه تحولات
دي چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او د دوی
په دی خبره چه یو لوی مقتدر شته د دغه
کولو لپاره چالانې دي . په دغه تحولو
تحولاتو کښې که فکر وکړاشي د بشر لپاره
یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بشر په
دغه لیاري سره لوړو مدارجو ته رسیږي
تحول د یوی خوا د قدرت خیال پیدا کوي
او د بلې خوا نه د کار کول او عدم مایوسیت
او قوي عزم او ثبات لپاره مهم درس دی
او همدا رنګه که د دغه تحولاتو کښې فکر وکړای
شي د بشر لپاره د عبرت یوه لویه مجموعه ده
د پاڼه په دوهم مخ کښې »

« پوښتنه » « اداره »
مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق
« آسف »

مدرسه به هغه وخت په وړاندې
لاړه شي چه د مدرسې ټول افراد
د خپل مسلک په رېښتیا توقوي روان
شي او ورته بد بینه نشي .

(۱۴) « ځواب » عبدالرحیم
دنهم ټولګي زده
زما په خیال د مدرسې کونکی
د پر مخ تګ د پاره دا ضرور ده
چه د مدرسې ټول منسوبین د
مدرسې قوانین او اصول په ډېر
شوق او ذوق سره عملي کړي
او هیڅ یو ئې بیګار او بې ځایه
ونه ګڼي تر څو د خلکو په سترګو
کښې ښه او ورته راغب شي .

(۱۵) « ځواب » « سلطان عزیز »
زما په خیال د مدرسې د اتم ټولګي زده
کوونکی
د پرمختګ د پاره د عامي او خاصي
طبقې سره رابطه او د پوهې
پراخوالی خورا مهم
څیزونه بلل کیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

« تربیه » سید محی الدین «علوی» د ولنجم اوه ورځنی پاڼه د اتم توکي نږده کونکی

د ادبي مطبوعاتو د خبره ده چه هیڅ عمل او فعل له تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځي ځکه الهي قانون په دې جاري شوی دی چه همیش ئې د لښتې تربیه د پیغمبرانو په واسطه سر ته رسېدلې ده ترڅو بشر د هر راز مشکلاتو نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ شي. زموږ هدف او مرام په نو موړي موضوع کښې دا دی چه تربیه چون امر ضروري او د و اجباتو نه شمېرل کیږي نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضیات کښې پوره دخل او شتراک ولري ځکه تربیه که د عصر جائز او بیجا با تو سره مخالف او متضاد وي نو د مربي سعیه او کوښښ بې ځایه مصرف او بالآخر کوم مثمره نتیجه په لاس نه شي راوستلی که موږ ده اسماني قانون ته متوجه شو نو الله پاک سره د کمال قدرت نه د عصر د بیجا با تو پوره مراعات کړی دی او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره سم مجربې نسخې په عمل راچولې دی کله چه مرض ډېر سخت او شدید شوی هلته ئې قوي نسخه او کله چه مرض مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې نسخه په کار راچولې ده موږ باید د قدرت د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم وخت چه بشر ما شوم ئې هلته مناسب ئې دوه ورکتوب سره تربیه کوی بیا کله چه انسان مرتبې د رشد ته ورسیږي نو د رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کیږي خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د انسان د طبیعت او حالت سره موافقې نسخې په کار راچولې نو موږ هم باید په غیر د رسا س د تربیې ځای و ساتو. او دوم باید چه په تربیه کښې اخلاقي جنبې ته پوره موقع ورکړه شي او ښه اخلاق او بد اخلاق باید وسنجول شي چه ښه اخلاق کوم او نا بود اخلاق کوم دی زما په عقیده ښه اخلاق هغه دی چه د شریعت د پاکې ځای ...

۳ او بر د ...چه کاټ بهرنه وی ځکه په شریعت کښې د الله (ج)، او د رسول (ص) ګڼ شمېر ارشادات شته او دې کښې شک نشته چه کوم اخلاق چه په غیر د اداره جاده او مستقیم چوکاټ کښې داخل او برابر وي هغه د خلکو په ګټه تمامیږي که بشر دقت وکړي بې د تعصب ... نو هر ... او د ... [illegible]

او دویم دا چه د تربیې په پاک او سپېڅلي صحنه کښې مدار د عملي او فعلي تقوی نظریات ته په کار دی او چول شي او تقوی هم باید و پېژنو. تقوی ځان ساتل دي د ناوړه اعمالو او خویونو څخه او تشبث کول دي په حمیده خویونو او اعمالو با ندې ... انسان باید د عقل د ... نه د درس ورونو ترڅو شي او بد خویونه او عملونه ور ته ترخه ګنډ شي او په دې توګه شي چه کوم د عمل ... او کوم د ترک وړ دی د هم د حق سبحانه په فیصل کلام ښه روښانه شوی دی. وما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا =

« د لمري مخ پاتې »

غني د فقیر نه او روغ د نا روغ نه او بالعکس او شل او ګوډ او ړند و نه ... د صحیح خلکو او بالعکس او غټو مسئو او لیتونو والا د وا ړه مسئولیتونو والاو څخه او د سي نو ځه چه په د غه زندګۍ تحول سره د یوی خوا نه عاطفه او صله رحمي پیدا کیږي او د بلې خوا نه د هر سړي ... فکر پیدا او تاثیر پیدا کوي په دغه موضوع کښې که هر څو مره کتابونه و لیکل شي بر ځای لکن دا هم باید و ویل شي چه که هر څوک مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په سترګه د غه توکو کا ته وګوري او د د وی تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په عمیق نظر سره وګوري نو حتمی به پوه شي او وایي چه ربنا ما خلقت هذا باطلاً سبحانک فقنا عذاب النار

(۱) « اقتراح » « سلطان عزیز » د اتم توکي نږده کونکی

د موضوع دوه جز نږده

غواړم چه په دوه اجزاو باندې خبرې وکړم د نړیوال د چوم د لمړي جزء په متعلق چه ځنګه علماء دي ورته د سي علماء چه د ظلم او تجاوز او ارتقاء په مقابل د شخصي اغراضو نه تیر او همیشه د حقائق د ماهو الحق او ابطال د ماهو الباطل په حقله ژیار و باسي. د سي علماء چه د حق په مقابل کښې د ضرورت په وخت کړ تیږو او مشوړه و غوړي د خپل سر او مال څخه لاس اخلي. د سي علماء چه د خلکو په زړونو کښې ځای لري او په صداقت او امانت موصوف د عامې خیر خواهي پلوی او طرفداري کوي. د سي علماء چه د اسلام د ترقي د پاره ځان هر ډول تکلیف ته ورکولی شي د سي علماء چه د پوره حوصلې او صبر خاوندان د پخوا نیو ... د کارنامو څخه د خپل اطمینان کار اخلي. د سي علماء چه د فصاحت او بلاغت مراعات کوی د عامی او خاص طبقې په رو په پوره ... مناسب ... رفتار کوي. د سي علماء چه نورو ته د ښو لیار ښیي او په خپله ئې هم عملي کوي. محض غږ بیدل او نه کول د لوی ندامت او غټ عذاب موجب ګڼي. د سي علماء چه په ژبه او لاس او پښو بلکه په ټولو اندامونو باندې د ...کوي په صداقت او ښتینې سره خدمت کول عادت ... او پیغور نه بولي. د سي علماء چه د ... د تحریر او تقریر په ثمره بار د محیط په ټولو ... او ښا غوا یوه او با خبره کي. د سي علماء ... خیر د جامعې په خیر کښې وینی او خپله ترقي د جامعې د لوړتیا په ضمن کښې لټوی.

د څو مره علماء د پاره زما خیال ... دی چه ... [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنۍ یا نه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال محمد نبي خان «دولسم ټولګي شاګرد»
اداره په هډه کښي
پته «ننګرهار نجم المدارس»

پي د رخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

دا اخبار د مدرسې چې پاڼات بښې او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خیروني کوي
«امید ونه» «سعید افغاني»
دا ننګیالی چه اول امید ونه دي پوره شي
دوهم ده چه ښه نیت او معقول مجاهده په کار ده

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) «د ده تحصیل او علم او تصوف» «سعید افغاني»

هلته صاحب عالم و مګر دا سې عالم نه چه علم ئې د عمل سره نه برابر به وه او یا د سړی په توب نه به ئې کار اخستلو او یا د کبر او غرور نه د ک عالم او یا دا چه د ده علم د رواجو او خرافاتو ټوله مجموعه وه او یا خدای ناکرده چه ده به دین د دنیا دپاره وسیله ګرځولی وی دی یو حقاني عالم و ده د اسلام دین پېژندلو دی په دې خبره پوهېده چه خلکو کښي باید د محبت او مودت اساس قایم شی دی دیا کار صوفي نه و او نه د کونج او صومعې طرفدار و دی یو اجتماعي شخصیت و ده هیش د نا وړه رسم او رواج سره مجادله کړی خلک ئې د بې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول.

«مصلح او مجاهد» «سعید افغاني»

وائی نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماو سره زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښوی د هغه وخت علماو به ده باندې د علمیت امتحانونه کړی و علماو د ده نه پېړلویه لویه کتابو او علومو باندې باریکه مسائل کښي پوښتنې کړي مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماو د پوښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي د علماو په نزد ښه جید عالم ثابت شوی و ځکه ئې دی د دین د اقتدار او د دین د حمایې دپاره د هغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو ده علماو تربیه کول او علما و ته ئې د عمل درس ورکولو وائی نجم الدین اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په سلهاؤ پوستینې جوړولي او د بخشش په ډول به ئې ورکولی ده د علماو دپاره خوړلو او پګړی پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئې ورکولی د نجم الدین اخند زاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادېږي ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی ده خلکو ته د دنیا په داشان بده نه ده ظاهره کړې چه خلک دی دنیا ترک او کار دی نه کوی دی به دی خبره پوهېده چه د دنیا مذمت هم د دې دپاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپېژني دا سې نه چه د دنیا د محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفې خیال ونه ساتي دا سې د نیا نه چه هرج مرج پیدا شي د جنګ او قتل او قتال موجب وګرځي او دا سې نه چه خلک په دنیا غره شي خپل خالق هېر کړي او د بلې ورځې غم ورسره نه وي او کنه دنیا دی دیاره چه د هغه ان او د خلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بد نه بلکه پیدا کول ئې ثواب دی. نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقي عالم و په دې خبره ښه پوهېده چه خنګه علماء ؟ ؟ ؟ دی په دې پوه و چه د خلکو د اصلاح دپاره څنګه علم په کار دی ده د ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښې نوی روح پو کړ و مګر پېژني تاسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستنو خلکو بدله کړه په دې پوه نه شول چه اصلي سړي څوک وو په دې ښه پوه نه شول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه و چا دا خیال وکړ چه د اخند زاده صاحب سره د تسبو شمار خیال و څوک په دې عقیده لاړل چه جوړې ورکول او ننګر مقصود دی چا دا ګمان وکړو چه [illegible] په مراقبه سره خاص دعبا او قبا په کار ده چا سره د اسود بیدا شوه چه څه د ساده خلکو به وسیله لو د خلکو [illegible] او ننزول په کار دی هغه وجد وه چه چا د لنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هڅانې او چا مدرسي د پېژندلو په رنګ [illegible] چا په دې نامه چه د کوم او درسې د رسي خیال مې دی نا روا نا روا [illegible] په حقیقي اسلام باندې هم [illegible] کړل څلی خبر چه درسي جنایات [illegible] نه دی [illegible] د پاک خدای په لوی دربار کښي شرمنده [illegible] زاده صاحب په مخلصانو کښي ښه پاک او پوه خلک هم [illegible]

[illegible] د خلکو اندازه [illegible] امید دی چه د هغوی د کارنامو تذکره [illegible] پاره ئې د هغو په ډول وښانده [illegible]

«د پوښتنه» «اداره»

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۶) - ځواب - محمود دولسم ټولګی محصل

زما په ګمان د مدرسې د پرمخ تګ قوی عامل هغه دی چه د سږني تعلیمي کال دپاره چه د «سعید افغاني» له خوا کومه نقشه سنجول شوې د مدرسې د لوړتیا دپاره هغه شروع ترکومې اندازې چه شوې وي ښه او دلو د پاره د مدرسې خیال قوي اسباب پیدا چه کړو شي په سږني کال کښې د هغه مطلب ترسره شي.

۱۷ - ځواب - شاه جهان دیوولسم ټولګي کو نکي

مدرسه به هله مخکښې لاړه شي چه د مدرسي منسوبین هسې افکار او نظریات ولري چه د خلکو افکار او نظریات ځانونه جلب او متوجه کړي یعنې اجتماعي حس ولري.

۱۸ - ځواب - ګل محمد شیر دالسم ټولګی

د مدرسې د ترقي دپاره صحیح طلاب روزل او په کار آچول [illegible] دی

« خبرونه »

دنایب الحکومه مرستیال ښاغلی محمد ظریف په دوسی حال کښې چه دمرافعی قاضی ، اداري مدیر ، د نجم المدارس مدرسین ، ښوونکي شاګردان ، او ډیر خلک حاضر وو په هغه کښې د نجم المدارس د مدرسی د نوی عمارة د تادو تهداب یې کیښود له د نایب الحکومه ښاغلي مرستیال او د مرافعی قاضی په خپلو بیانو کښې د اسلامی علوم د مدرسو د انکشافاتو په باب د حکومت پاملرنه څرګنده کړه مولانا سعید د مدرسی مدیر د حکومت د علاقه مندی نه چه دینی مدارسو ته یې لری د حاضرینو له خوا نه رضائیت ښکاره کړ او وی ویل چه موږ غواړو چه ددی مدرسی د شاګردانو د روزنی په واسطه اسلامی شریعت قوی وساتو

۴ لاس په صدقی سره یې چیب او د جیب لاس په صدقی سره یې ښی لاس خبر دار نه شی ترڅو دیا ته مخفی نشی چه پټ شریک بلل کیږی . اووم هغه څوک دی چه الله پاک به یوځای نه ځای کښې یاد کړي او ستر ګې یې اوښکی توی کړي یعنی دی دخپل خدای (ج) دعدم اطاعت څخه په ډار او همیش تري په خوف او ترس کښې دی او وایی چه آینده به بدکار نه کوم . دخپل عمل د اصلاح دپاره د مخکښی شیانو مراعات زیات ضروری دی ځکه چه ولیښتو متل دی چه خپل عمل د لاری مل دی حقیقت دادی چه ښه عمل دځان تومنه ده او د [illegible] تول سعادت ور [illegible] تیږلی دی.

من الله [illegible] ۱۹۸

« پند او موعظه »

« دنبوی حدیث له ترجمی څخه »

محمد عمر دیوبندی تیم توتګی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمایی اووه کسه دی چه په هغه سخته ورځ د جزا کښې به دخدای د رحمت د سوری لاندی په آرام وی چه بی ده د رحم څخه د راتیا او راحت بله کومه وسیله نه پیدا کیږی اول عادل پادشاه دی چه د خپل سلطنت په وخت کښې مخرب کسان د طبیعی او ذاتی وظایفو څخه منع کړي او د رشوت او نورو ناروا او ناجایزو کارونو ځنې منع کوی او ده په وخت کښې د حقانیت او عدالت او انزونه بورته او د مظلومانو د خولی آه ورک او او ددی مروی او دهرچا د منزلت په اندازه قدر او مراعات کاوه شی . دوهم هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښې پورته او خپل د ځوانی عمر یې دخدای (ج) په مینه او محبت کښې تیر کړي وی ځکه چه په ځوانی هم د جوش او حرارت وخت کښې دخدای اطاعت او ګناهونو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره کول د پیغمبرانو خوی دی یو ساکټ ویلی دی در جوانی توبه کردن شیوهٔ پیغمبریست + وقت پیری ګرګ ظالم میشود پرهیزګار . دریم هغه څوک دی چه زړه یې د مسجد پوری تړلی یعنی دی چه جسماً که هرځای کښې مګر زړه یې د خدای پاک معبادتخانی سره مربوط او په دی الذوکښې وی چه کله به د لمانځه وخت راشی چه ور ته لاړ شم څلورم هغه دوه سړی چه دوستی او دښمنی محض دخدای پاک د رضا دپاره کوی یعنی په دی نیت چه خدای په د راسته دوست دی ځکه زه دوستی ورسره کوم او یا دا ستا دښمن دی ځکه زه دښمنی ورسره کوم . په دی کښې شک نشته کوم دوستی چه دخدای دپاره وی هغه په زړه خوند او مزه ناک او دوام داره وی او هغه دوستی چه د کوم دنیوی مقصد په غرض وی بی نتیجی او لنډه واقع کیږی پنځم هغه سړی دی چه وغوښتی ده لره یوه ښځه چه ځاوند د نسب [illegible] او ښایسته وی او دی ورته یې چه زه د الله پاک نه یعنی د نفس خواهش او د [illegible] بلنه قبوله نکړي شپږم هغه څوک دی [illegible] خیرات کوی په خفیه طور سره [illegible]

« اقتراح »

« حبیب الرحمن » (۲)

زما په خیال د غه موضوع دشیریم تونګی زده کوونکي پیرو زهمر او ددی د خیری په ښاو خوا کښې زما مخکښې زمونږ نورو ملګرو ښه بیانات وکړل زه هم د محض اشتراک دپاره غواړم چه په دی متعلق کښې څه ناڅه د علماو کم او کیف بیان کړم زما په قاصر فکر سره د ځنګه علماو ځواب دادی چه علماو اول باید خپل ځان اصلاح کړي او بیا د نورو د خیر او بهبود د پاره کار وکړي او د ځکه چه دوی ته ورثه د پیغمبرانو علیهم السلام ویل شوی دی او پیغمبرانو هر یو په خپل حیات کښې لمړی خپل ځان په تقوی موصوف کړی او بیا یې د نور د لښکر دپاره د خیر او د بهبود لاری سنجولی دی همیشه که په تکلیف هم ورته رسیدلی سره د هغی هم امر بالمعروف او نهی عن المنکر یې کړی دی نو څرنګه چه علماء د هغو قایم مقام دی نو ددوی ته هم دا باید دی چه دغه وظیفه ترسره او انجام کړي ترڅو په دوی باندی په حقه سره د هغوی د وراثت کلمه صادقه شی دا خو یوه مهمه وظیفه ده چه دوی ته ترغاړي شوی نو دوی به هله په دی وظیفه موفق او کامیاب شي چه دوی په هغه برګزیده کیفیاتو او حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شي چه سم د قانون سماوی په لار د ښوونو او ارشاداتو باندی اول په خپله عمل او بیا یې نورو خلکو ته تلقین کړي ځکه خدای ناخواسته که یو عالم لمړ مقتضی دډ قانون نه په بله لار روان وی هغه نشی کولی چه دا وظیفه سرته ورسوی او د ځکه چه د اغریب خلک حیران او د هلاکت په کند وکښې پروت دی نو بیا به څنګه دا جنګ کړي د هغه علماو په حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوی او بل ته ورته الله پاک فرمایی کبر مقتا عند الله ان تقولوا مالا تفعلون یعنی په نزد د الله پاک د ا بیره لویه ګناه ده چه په خپله عمل نکړی او بل ته یې ته تلقین [illegible]

[illegible]

کا نو په یره [illegible]

[illegible] چه د خپل علم رعیت [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

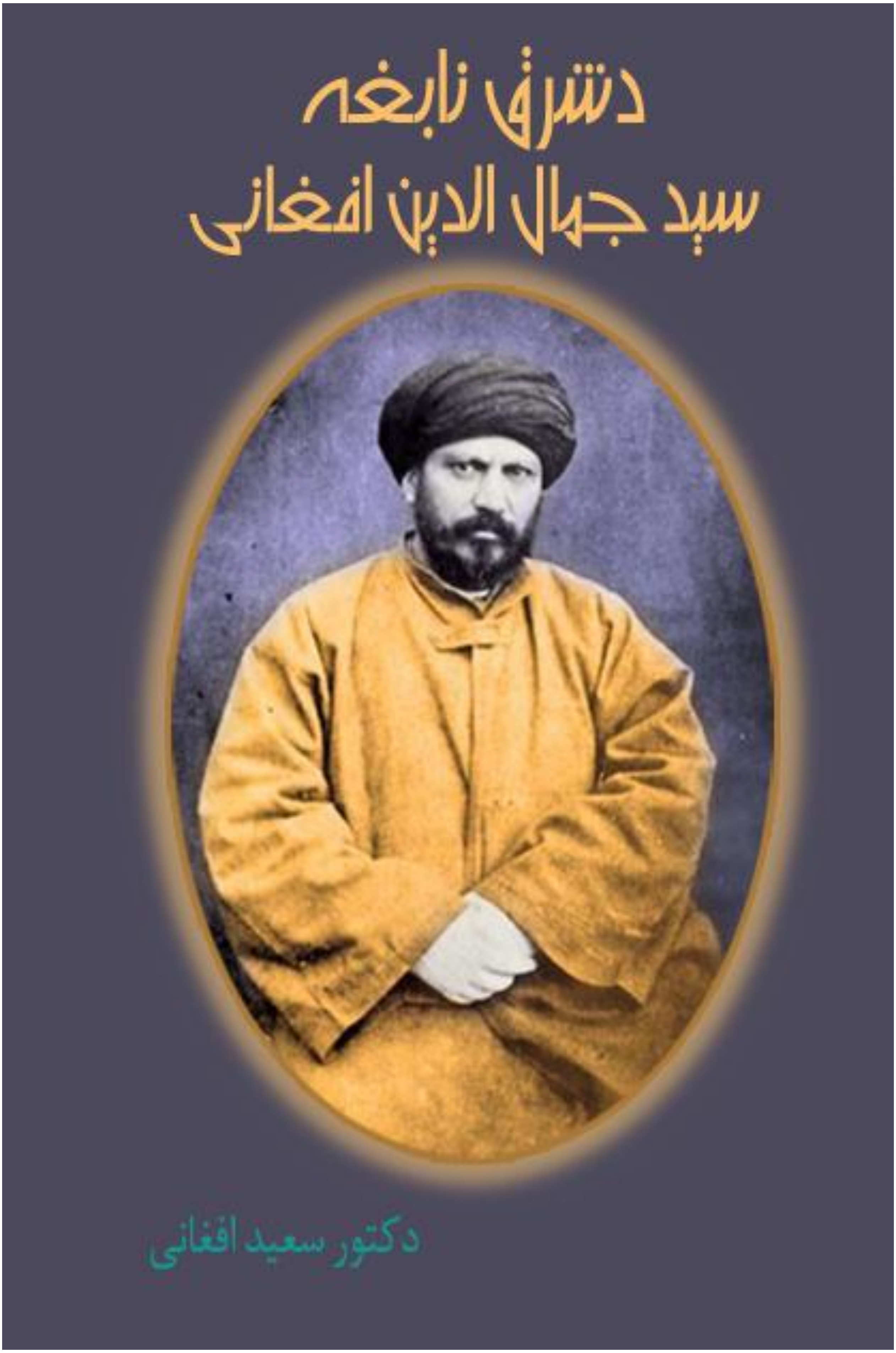

(c) ketabton.com: The Digital Library

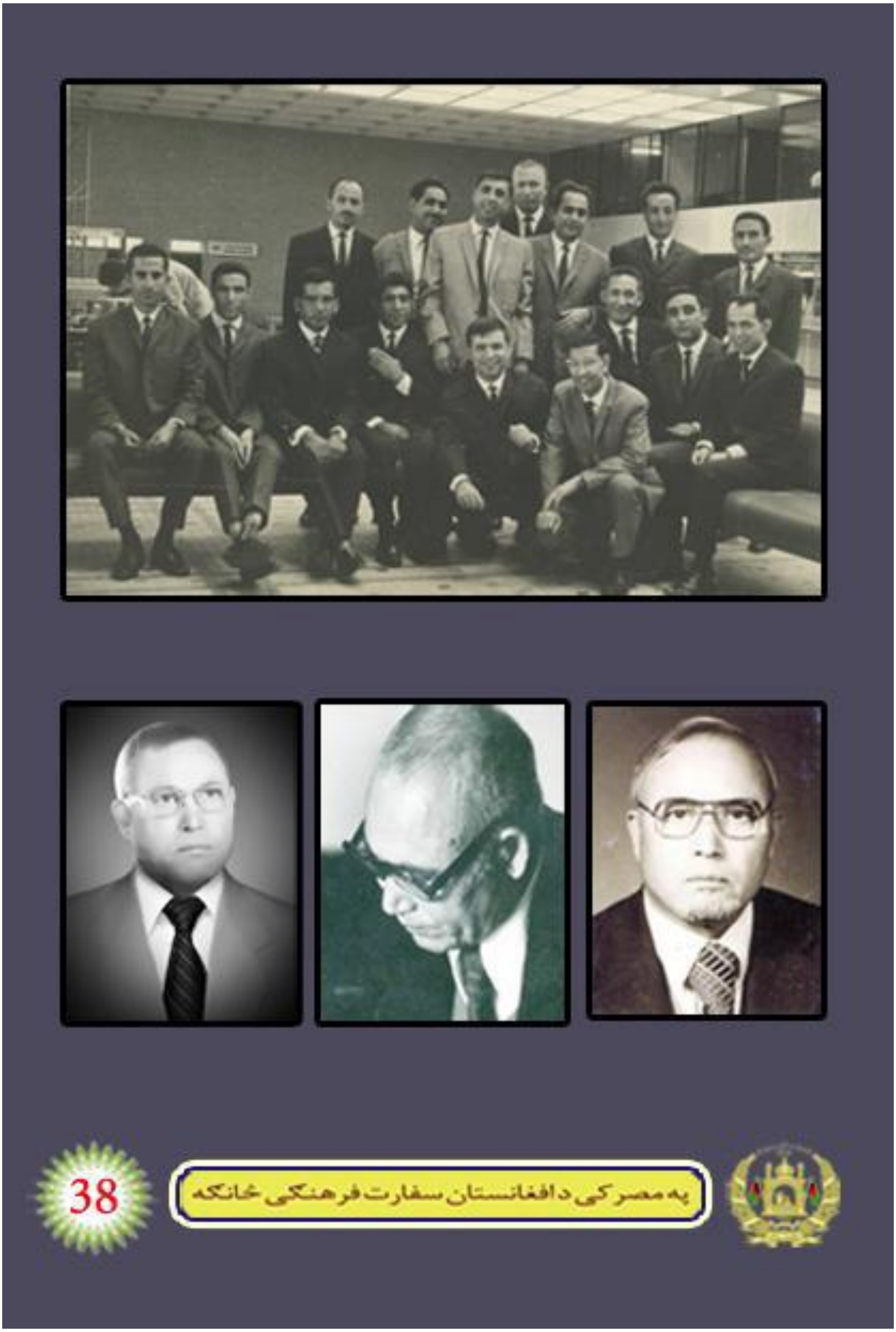

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393هـ1396 لمبرديز - لمرييز 2014م 2017 زيبرديز

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملک شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- کابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين څو ستورى
25- د ادب څو ستورى
26- تنديسى بر چکاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنګه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واړ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی ځیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنی چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتګار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدكتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطى و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربى
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

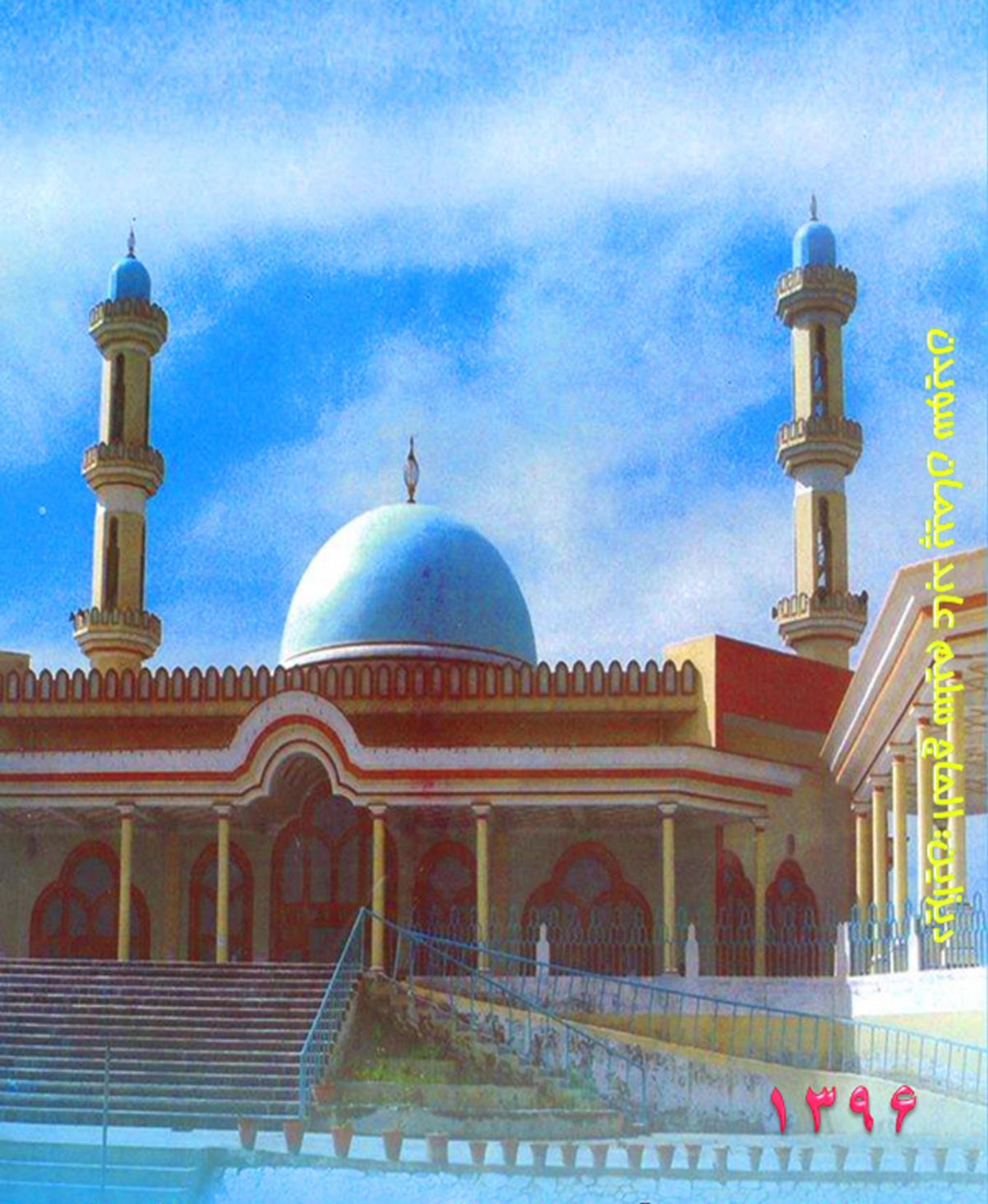

د مولانا نجم الدین آخند زاده جامع جومات - هډه ، ننګرهار

www.masjed.se

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library